

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr 2/2017
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 12 stycznia 2017 r.

**RAPORT Z WIZYTACJI
(profil ogólnoakademicki)**

**dokonanej w dniach 10- 11 czerwca 2017
na kierunku *ekonomia*
prowadzonym na Wydziale Ekonomicznym
w Wielkopolskiej Wyższej Szkole Społeczno - Ekonomicznej
w Środzie Wielkopolskiej**

Warszawa, 2017

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej.....	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku	4
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	6
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej.....	7
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni.....	7
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	7
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	11
Dobre praktyki	11
Zalecenia	11
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	11
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2.....	12
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	21
Dobre praktyki	22
Zalecenia	22
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	22
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3.....	22
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	29
Dobre praktyki	30
Zalecenia	31
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	31
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4.....	31
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	33
Dobre praktyki	33
Zalecenia	33
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia.....	33
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5.....	33
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	33
Dobre praktyki	35
Zalecenia	35
Kryterium 6. Umiejscowienie procesu kształcenia	36
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6.....	36
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	36
Dobre praktyki	37
Zalecenia	37
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	37
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7.....	37
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	39
Dobre praktyki	39
Zalecenia	39
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	39
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8.....	39
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	42
Dobre praktyki	42
Zalecenia	42

8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny.....	42
Załączniki:	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia.....	45
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	47
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 4. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego).....	61
Załącznik nr 5. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy nie mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 6. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 7. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena	63

Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

przewodnicząca: prof. dr hab. Danuta Strahl, ekspert PKA

członkowie:

1. prof. dr hab. Stefan Wrzosek - członek PKA
2. dr hab. Bogusław Plawgo – ekspert PKA
3. mgr Beata Sejdak- ekspert PKA ds. postępowania oceniającego
4. Agnieszka Kowalczyk – ekspert PKA ds. studenckich

1.2. Informacja o procesie oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku *ekonomia* prowadzonym na Wydziale Ekonomicznym Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Społeczno- Ekonomicznej w Środzie Wielkopolskiej została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac przyjętego przez Prezydium PKA na rok akademicki 2016/2017. Polska Komisja Akredytacyjna po raz drugi oceniała jakość kształcenia na w/w. kierunku w związku z upływem okresu obowiązywania oceny pozytywnej, wyrażonej Uchwałą Prezydium PKA nr 747/2011 z dnia 01.09.2011 r.

Bieżąca wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny programowej, której dokonuje Polska Komisja Akredytacyjna.

Zespół Oceniający PKA poprzedził wizytację zapoznaniem się z raportem Samooceny przedłożonym przez władze Uczelni, odbył także spotkanie organizacyjne w celu omówienia wykazu spraw wymagających wyjaśnienia z władzami Uczelni i ocenianej jednostki oraz ustalenia szczegółowego harmonogramu przebiegu wizytacji; dokonano także podziału zadań pomiędzy członków Zespołu.

W trakcie wizytacji odbyły się spotkania z nauczycielami akademickimi prowadzącymi zajęcia na ocenianym kierunku studiów, ze studentami, z osobami i gremiami odpowiedzialnymi za praktyki, umiędzynarodowienie procesu kształcenia, osoby niepełnosprawne oraz wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, z Samorządem Studenckim, a także przedstawicielem Biura Karier. Przeprowadzono także hospitację zajęć oraz wizytację bazy dydaktycznej wykorzystywanej w realizacji zajęć na ocenianym kierunku studiów. W toku wizytacji Zespół dokonał przeglądu prac dyplomowych i etapowych, a także przedłożonej dokumentacji.

Przed zakończeniem wizytacji dokonano wstępnych podsumowań, sformułowano uwagi i zalecenia, o których Zespół poinformował władze Uczelni i jednostki na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

1. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

Nazwa kierunku studiów	<i>ekonomia</i>
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	studia I i II stopnia

Profil kształcenia	ogólnoakademicki	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	niestacjonarne	
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek (w przypadku, gdy kierunek został przyporządkowany do więcej niż jednego obszaru kształcenia należy podać procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w liczbie punktów ECTS przewidzianej w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia)	Obszar: <i>nauki społeczne</i>	
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku (zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065)	dziedzina: <i>nauki ekonomiczne</i> ; dyscypliny naukowe: <i>ekonomia; nauki o zarządzaniu; finanse</i>	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	studia I stopnia: liczba punktów ECTS: 187; 6 semestrów; studia II stopnia: liczba punktów ECTS: 120; 4 semestry	
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	studia I stopnia: <i>Ekonomika przedsiębiorstw i zarządzanie kadrami; Rachunkowość finansowa; Finanse, bankowość i ubezpieczenia</i> studia II stopnia: <i>Ekonomia ogólna; Ekonomika przedsiębiorstw i zarządzanie kadrami; Finanse, bankowość i ubezpieczenia; Rachunkowość finansowa</i>	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	studia I stopnia: licencjat; studia II stopnia: magister	
Liczba nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego	studia I i II stopnia: 13	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	-	studia I stopnia: 196; studia II stopnia: 101
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	-	<i>nie dotyczy</i>

1. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	W pełni
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	W pełni
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	W pełni
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	W pełni
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	Zadowalająca
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	W pełni

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa
Uwaga: należy wymienić tylko te kryteria, w odniesieniu do których nastąpiła zmiana oceny	

2. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

1.1. Koncepcja kształcenia

1.2. Badania naukowe w dziedzinie / dziedzinach nauki / sztuki związanej / związanych z kierunkiem studiów

1.3. Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1.

Koncepcja kształcenia kierunku *ekonomia* wpisuje się w misję Uczelni i cele strategiczne jej rozwoju. Oferta dydaktyczna skierowana jest do młodzieży regionu Środy Wielkopolskiej tworząc (zgodnie z założeniami strategicznymi i misją Uczelni) warunki do rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy. Oferta programowa kierunku realizuje cel zasadniczy strategii to jest dostosowanie do potrzeb lokalnego rynku pracy i jednocześnie uwzględniając zainteresowania i preferencję kandydatów. Cel ten jest realizowany poprzez dobór kadry o wysokich kwalifikacjach naukowych wywodzącej się z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu oraz UAM w Poznaniu, co również zakłada strategia uczelni, jak również poprzez monitorowanie potrzeb lokalnych pracodawców. Koncepcja programu kształcenia oparta jest na dobrych tradycjach określonych przez standardy kształcenia, a następnie sprofilowana według zasad Krajowych Ram Kwalifikacji. Charakterystyczną cechą tej koncepcji jest znaczący udział przedmiotów tzw. ilościowych, a więc statystyki opisowej, ekonometrii i prognozowania, matematyki, a na II stopniu wnioskowania statystycznego. Absolwent studiów I stopnia posiada ogólną wiedzę o miejscu ekonomii w systemie nauk społecznych oraz jej powiązaniach z innymi dziedzinami nauki; zna – teorie ekonomiczne i pojęcia stosowane w naukach ekonomicznych; - ma podstawową wiedzę z zakresu gospodarki rynkowej, przebiegu procesów globalizacji i integracji. Absolwent studiów II stopnia ma pogłębioną wiedzę na temat powiązań pomiędzy podmiotami, instytucjami państwowymi działającymi w przestrzeni gospodarczej kraju oraz rozumie decyzje uczestników rynku jako podmiotów działających w strukturach społeczno - gospodarczych; posiada – znajomość metod statystycznych, technik i narzędzi pozyskiwania danych niezbędnych w celu opisywania struktur społecznych i procesów zachodzących pomiędzy nimi.

Koncepcja kształcenia uwzględnia cele polityki jakości, które zakładają dążenie do systematycznej poprawy poziomu kształcenia, a ich realizacja jest wspomagana wewnętrznym systemem zapewniania jakości kształcenia.

Plany rozwoju koncepcji kształcenia uwzględniają tendencje rozwoju dyscypliny *ekonomia*, w tym przede wszystkim ekonomii regionalnej, co widoczne jest w rozwijaniu prac badawczych z tego zakresu. Kadra i studenci biorą udział w doskonaleniu koncepcji kształcenia poprzez prace w gremiach budujących koncepcję kształcenia tj. Komisji Jakości, Rady Wydziału. I tak na przykład systematycznie uczestniczą w opracowaniu oferty zajęć do wyboru, rekomendują doskonalenie programu jak np. „wprowadzenie języka specjalistycznego w nauczaniu języka obcego. Natomiast ograniczony był wpływ interesariuszy zewnętrznych przy tworzeniu pierwotnego programu kierunku, którego trzon w postaci przedmiotów podstawowych i kierunkowych jest stabilny. Podjęta współpraca z otoczeniem gospodarczym i społecznym rozwija się w szczególności przy projektowaniu nowych specjalności i organizacji praktyk zawodowych. Koncepcja kształcenia zakłada specjalności, które odpowiadają na potrzeby lokalnego rynku pracy. I tak we współpracy z pracodawcami powstała koncepcja specjalności Finanse, bankowość i ubezpieczenia. Również w programie I i II stopnia są obecne moduły bazujące na

technologiach informatycznych tj. zastosowaniu komputerów na II stopniu, a technologie informacyjne na I stopniu studiów, co wskazuje na dostosowanie programu kształcenia do wymogów lokalnego rynku pracy. Koncepcja kształcenia zgodnie z celami strategicznymi zakładającymi integrowanie badań naukowych z procesem kształcenia, wykorzystuje również w procesie kształcenia wyniki badań naukowych kadry. Uczelnia w koncepcji kształcenia zakłada i realizuje systematyczne poszerzanie procesu umiędzynarodowienia kształcenia przede wszystkim poprzez współpracę z Uniwersytetem w Równem na Ukrainie. Na kierunku *ekonomia* studiuje 48 studentów z Ukrainy, co pozwala na rozwijanie współpracy i dostosowanie oferty programowej również do oczekiwań studentów z Ukrainy.

Koncepcja kształcenia na kierunku *ekonomia* stara się integrować tradycje wypracowane przez standardy kształcenia z dostosowaniem do potrzeb lokalnego rynku pracy. Uczelnia deklaruje przejście na praktyczny profil kształcenia.

1.2.

Wydział Ekonomiczny nie posiada kategorii naukowej. Nie uzyskano informacji o wiodących kierunkach badań naukowych czy o badaniach zespołowych, a zatem ocenę badań naukowych oparto na informacjach o przedmiotach badań i wykazach publikacji dotyczących poszczególnych nauczycieli akademickich. Ważną podstawą oceny były też treści udostępnionych publikacji, w tym zwłaszcza zawartość zeszytów „Studies of Economic and Social Processes” – periodyku naukowego wydawanego przez Uczelnię, w którego Radzie Naukowej zasiadają przedstawiciele takich środowisk naukowych jak: (Pacific University USA) (Petro Mohyla Black Sea State University, Mykolayiv, Ukraine) (National University of Water Management and Natural Resources Use, Rivne, Ukraine). Wydano pięć zeszytów tego periodyku, w których publikują również pracownicy Uczelni Ukraińskiej. Kadra opublikowała też monografię w języku angielskim pt. *European innovation. Theory and practice*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warsaw – Brussels 2011, ss. 352.

Z tego przeglądu wynika akceptowalna zgodność kierunków badań naukowych wszystkich nauczycieli akademickich zaliczonych do minimum kadrowego i większości spoza tego minimum z dyscyplinami naukowymi, na których oparto koncepcję kształcenia. Przedmioty badań są dość różnorodne, ale można wskazać pewne nurty wyróżniające się. Należy do nich problematyka kapitału społecznego, jego znaczenia dla gospodarki regionalnej oraz dla zarządzania, a także problem pomiaru i ewidencji wartości tego kapitału. Inne wyróżniające się nurty to rachunkowość i analiza finansowa, systemy płatnicze; marketing, zarządzanie wyszczuplające, zarządzanie innowacjami; statystyka, ekonometria i badania operacyjne; polityka ekonomiczna, czynniki rozwoju gospodarczego (w tym także wspomniany kapitał społeczny czy rola elit społecznych), gospodarka zrównoważona, gospodarka przestrzenna i ekonomika rolnictwa. Te nurty badań niewątpliwie należą do dyscyplin, na których oparto efekty kształcenia (*ekonomia*, finanse, nauki o zarządzaniu), ale trudno tu wskazać dyscyplinę wiodącą. Obok, często w dorobku tych samych nauczycieli akademickich, których części dorobku należą do wymienionych dyscyplin, są także badania z zakresu towaroznawstwa, socjologii, matematyki, pedagogiki czy prawa. Nie wynika z tego przekonanie o pokryciu całego spectrum badań, z którym należałoby wiązać treści programowe ocenianego kierunku. Problematyka badań jest różnorodna, są jednak dość wyraźne luki dotyczące mikroekonomii i makroekonomii. Także intensywność pracy naukowej poszczególnych nauczycieli akademickich jest wyraźnie różna. Niektórzy, nawet wśród zgłoszonych do minimum kadrowego, przedstawiają skromny dorobek naukowy.

Wpływ badań naukowych prowadzonych na Wydziale na koncepcję kształcenia jest wyraźny i to zarówno w jej głównym nurcie, jak i oferowanych specjalnościach. Program studiów jako całość odpowiada kanonowi ekonomii, ale programy seminariów dyplomowych i dobór tematów prac dyplomowych nie jest dość konsekwentnie wiązany z ekonomią, a często z

rachunkowością, marketingiem czy innymi elementami finansów lub zarządzania związanymi z badaniami naukowymi opiekunów, jednak wiąże się z dyscyplinami, do których odnoszą się kierunkowe efekty kształcenia. Jest także wyraźnie pozytywny wpływ badań naukowych na wzbogacanie treści programowych i metod kształcenia, w tym zwłaszcza dość często wykorzystywane studia przypadków, które pochodzą z badań naukowych. Uczelnia zakłada, iż przechodząc na praktyczny profil kształcenia nie ograniczy badań naukowych, uznając je za ważny element budowania koncepcji kształcenia.

1.3.

Uczelnia przyjęła właściwe dwa zestawy kierunkowych efektów kształcenia dla studiów I i II stopnia kierunku *ekonomia* o profilu ogólnoakademickim. Efekty kształcenia dla studiów pierwszego stopnia zostały zatwierdzone Uchwałą Senatu nr 11/01/2012 z dnia 19.01.2012 roku. Efekty kształcenia dla studiów drugiego stopnia na kierunku *ekonomia* zostały zatwierdzone Uchwałą Senatu nr 5/01/2013 z dnia 10.01.2013 roku. W obu przypadkach efekty kształcenia odniesiono do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych i trzech dyscyplin naukowych: *ekonomia*, nauki o zarządzaniu, finanse. Przyjęto właściwe jednolite efekty kształcenia w odniesieniu do studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.

Na studiach I stopnia przyjęto efekty kształcenia w zakresie: wiedzy – 14; umiejętności – 15; kompetencji społecznych – 9. Natomiast na studiach II stopnia efekty kształcenia w zakresie: wiedzy – 14; umiejętności – 15; kompetencji społecznych – 9. Struktura trzech grup efektów kształcenia jak dla profilu ogólnoakademickiego jest właściwa. Kierunkowe efekty kształcenia odniesiono do obszarowych efektów kształcenia dla nauk społecznych przypisanych dla studiów o profilu ogólnoakademickim odpowiednio do efektów charakterystycznych dla I stopnia jak i II stopnia. Przy przypisywaniu efektów kierunkowych do efektów obszarowych wykorzystano dużą liczbę efektów obszarowych. Spójność efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku z efektami kształcenia dla obszarów kształcenia, poziomu i profilu ogólnoakademickiego, do których oceniany kierunek został przyporządkowany nie budzi wątpliwości. Efekty kierunkowe uszczegóławiają efekty obszarowe odnosząc je do wskazanych dyscyplin naukowych a także precyzują zakres wiedzy i umiejętności, które student ma nabyć, co pozwala na ich weryfikację. Opis efektów na poszczególnych stopniach kształcenia jest zróżnicowany i podkreśla pogłębienie zakresu kształcenia na studiach II stopnia w stosunku do studiów I stopnia jak i umożliwia kontynuację kształcenia. W zbiorze efektów kształcenia na studiach pierwszego stopnia jak i studiach drugiego stopnia zarówno w odniesieniu do studiów stacjonarnych jak i niestacjonarnych uwzględniono efekty kształcenia w zakresie języka obcego. Kierunek właściwie przypisano do dziedziny nauk ekonomicznych i dyscyplin naukowych co potwierdza opis efektów.

W kartach przedmiotów sformułowano szczegółowe/przedmiotowe efekty kształcenia w wymiarze wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Dotyczy to również modułu Praktyka zawodowa. Szczegółowe efekty kształcenia zostały w kartach przedmiotu odniesione do efektów kierunkowych. Powiązania efektów szczegółowych i kierunkowych są najczęściej prawidłowe. Analiza całokształtu odniesień szczegółowych efektów kształcenia do efektów kierunkowych wykazuje, iż efekty kierunkowe znajdują odzwierciedlenie (poprzez wskazanie zakresu wiedzy, metod analitycznych, związku między odpowiednimi zagadnieniami) w efektach szczegółowych. Występuje zatem generalna spójność szczegółowych efektów kształcenia zdefiniowanych dla poszczególnych modułów zajęć, w tym dla praktyk zawodowych z kierunkowymi efektami kształcenia określonymi dla ocenianego kierunku *ekonomia*. Szczegółowa analiza powiązań efektów kierunkowych i szczegółowych wskazuje na występowanie przypadków niezasadnego przypisywania w kartach przedmiotów efektów szczegółowych do efektów kierunkowych. Na przykład efektowi kierunkowemu w zakresie

umiejętności: K_U02 Formułuje i weryfikuje hipotezy badawcze dotyczące przebiegu zjawisk gospodarczych i społecznych przypisano między innymi efekty szczegółowe:

- Umie obliczać wartość pieniądza w czasie;
- Tworzenie budżetu rocznego.

Wzmiankowany efekt kierunkowy ma być też realizowany między innymi w ramach przedmiotu System bankowy w Polsce, który jest prowadzony wyłącznie w formie wykładu, a weryfikacja efektów kształcenia następuje wyłącznie w formie: „egzamin pisemno – ustny”. Przykłady nieadekwatnego przypisania wzmiankowanego efektu kierunkowego wskazują nie tylko na zagrożenia co do możliwości jego realizacji, ale także nasuwają wątpliwości co do prawidłowości przypisywania efektom kierunkowym efektów szczegółowych w kartach przedmiotów.

Generalnie jednak można potwierdzić spójność szczegółowych i kierunkowych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku.

W zbiorze kierunkowych efektów kształcenia studiów I stopnia ocenianego kierunku studiów uwzględniono efekty związane z pogłębioną wiedzą, umiejętnościami badawczymi oraz kompetencjami niezbędnymi w działalności badawczej. Można do nich zaliczyć efekty: K_W05 Dobiera odpowiednie metody do analizy i prezentacji danych ekonomicznych; K_U03 Analizuje zjawiska i procesy zachodzące w gospodarce; K_U04 Projektuje proste zadania badawcze i proponuje sposoby ich realizacji; K_U05 Rozumie przebieg i analizuje przebieg zjawisk gospodarczych; K_U10 Analizuje przyczyny i ocenia przebieg zjawisk gospodarczych i społecznych; K_U13 Ma umiejętność wykorzystywania podstawowych metod i narzędzi prognozowania procesów gospodarczych i społecznych. Przygotowaniu do prowadzenia badań służy także realizacja efektów kształcenia z zakresu języka obcego: K_U14 Posługuje się literaturą obcą w identyfikacji zjawisk gospodarczych wykorzystując zdobyte umiejętności językowe na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.

Podobnie można potwierdzić, iż w zbiorze kierunkowych efektów kształcenia studiów II stopnia ocenianego kierunku studiów uwzględniono efekty związane z pogłębioną wiedzą, umiejętnościami badawczymi oraz kompetencjami niezbędnymi w działalności badawczej. Można tu wymienić: K_W07 Rozpoznaje zaawansowane metody i narzędzia opisu, w tym techniki pozyskiwania danych ekonomicznych oraz modelowania procesów gospodarczych; K_U02 Formułuje i weryfikuje hipotezy badawcze dotyczące przebiegu zjawisk gospodarczych i społecznych; K_U05 Potrafi analizować zjawiska i procesy zachodzące w gospodarce i wskazuje na powiązania między tymi procesami w ujęciu makro i megaekonomicznym; K_U06 Ma umiejętność wykorzystywania zaawansowanych metod i narzędzi prognozowania procesów gospodarczych i społecznych; K_U07 Dostrzega nowy problem badawczy i poddaje go pogłębionej analizie; K_U11 Posiada umiejętności w zakresie rozpoznawania przyczyn i przebiegu zjawisk gospodarczych i społecznych; K_U14 Potrafi wykorzystywać zaawansowane aplikacje komputerowe do rozwiązywania problemów ekonomicznych. Przygotowaniu do prowadzenia badań służy także realizacja efektów kształcenia z zakresu języka obcego: K_U15 Posługuje się fachowym słownictwem w przedstawianiu zjawisk społeczno – gospodarczych w języku obcym wykorzystując zdobyte umiejętności językowe na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.

Można podsumować, iż kierunkowe efekty kształcenia na ocenianym kierunku uwzględniają wiedzę i umiejętności badawcze oraz kompetencje niezbędne w działalności badawczej. Kierunkowym efektem kształcenia związanym z kompetencjami badawczymi przyporządkowano szczegółowe efekty kształcenia. Jednak jak wskazano wyżej występują wątpliwości co do prawidłowości przyporządkowania wszystkim kierunkowym efektom kształcenia efektów szczegółowych. Dotyczy to w szczególności efektów związanych z kompetencjami badawczymi. Przykładem wskazanym wyżej jest efekt K_U02 Formułuje i weryfikuje hipotezy badawcze dotyczące przebiegu zjawisk gospodarczych i społecznych.

Wątpliwości co do możliwości realizacji tego efektu kierunkowego wynikają także z faktu, iż efekt ten nie został uwzględniony w efektach szczegółowych dla modułu Seminarium magisterskie. Seminarium nie jest także powiązane z efektem kierunkowym K_U07 Dostrzega nowy problem badawczy i poddaje go pogłębionej analizie. Są to uchybienia formalne, wymagające starannej korekty i uzupełnienia, jednak w realizacji procesu kształcenia można stwierdzić, że szczegółowe efekty kształcenia właściwie uwzględniają kompetencje związane z pogłębioną wiedzą, umiejętnościami badawczymi oraz kompetencjami niezbędnymi w działalności badawczej..

Kierunkowe efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób jasny i powinny być zrozumiałe, zarówno dla studentów, jak i pracodawców. Dla sformułowania efektów kształcenia zastosowano terminologię odpowiadającą dziedzinom i dyscyplinom nauki właściwym dla ocenianego kierunku studiów jak również Krajowym Ramom Kwalifikacji.

Oceniając opis efektów z punktu widzenia utworzenia systemu ich weryfikacji można uznać, że określony został w nich zakres wiedzy i umiejętności (jak np.: Ma umiejętność wykorzystywania zaawansowanych metod i narzędzi prognozowania procesów gospodarczych i społecznych), co pozwala na ich weryfikację. Również opis efektów przedmiotowych definiuje zarówno zakres wiedzy jak i umiejętności, uwzględniając stopień trudności odpowiadający poziomowi kształcenia. Natomiast dostrzega się pewne uchybienia przy wskazaniu powiązań efektów kierunkowych i przedmiotowych, jak na przykład brak przypisania kluczowych efektów związanych z prowadzeniem badań do modułu Seminarium magisterskiego, co nie pokazuje wszystkich możliwości ich realizacji.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Uczelnia opracowała koncepcję kształcenia na kierunku ekonomia zgodną z misją i celami strategicznymi uczelni. Badania naukowe prowadzone przez kadrę akademicką mieszczą się w obszarze nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinach ekonomia, finanse i nauki o zarządzaniu i są uwzględniane w koncepcji kształcenia. Uczelnia właściwie przyporządkowała kierunek studiów do obszaru nauk społecznych i opracowała efekty kształcenia dla studiów I i II stopnia, odnosząc je do odpowiednich dyscyplin naukowych. Opis kierunkowych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych zapewnia właściwe powiązania i spójność z efektami obszarowymi a także, choć z drobnymi zastrzeżeniami, z efektami przedmiotowymi (szczegółowymi). Szczegółowe (przedmiotowe) efekty kształcenia bowiem nie zawsze wskazują wszystkie możliwe do wykorzystania powiązania z efektami kierunkowymi

Dobre praktyki

Zalecenia

-Budując koncepcję kształcenia dla profilu praktycznego należy zweryfikować strategię rozwoju Uczelni w aspekcie zmian profilu kształcenia, uwzględnić opinie interesariuszy zewnętrznych i oczekiwania pracodawców, nadać właściwą rolę praktykom zawodowym.

-Należy starannie przeanalizować wszystkie możliwe powiązania efektów przedmiotowych z kierunkowymi i dokonać odpowiednich korekt w sylabusach.

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

- 2.1. Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia
- 2.2. Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia

2.3. Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1

Na Uczelni prowadzone są studia niestacjonarne pierwszego i drugiego stopnia na ocenianym kierunku *ekonomia*.

Na studiach I stopnia ocenianego kierunku zajęcia dydaktyczne są prowadzone w ramach wyodrębnionych przedmiotów zgrupowanych w moduły zajęć. Zostały wyodrębnione następujące moduły zajęć: Moduł 1 – Przedmioty kształcenia podstawowego; Moduł 2 – Przedmioty kształcenia kierunkowego; Moduł 3 – Przedmioty poszerzające wiedzę ogólną; Moduł 4 - Inne wymagania; Moduł 5 - Przedmioty specjalizacyjne; Moduł 6 – Praktyka. Na przedmioty podstawowe (ujęte w Module 1 Przedmioty kształcenia podstawowego) przewidzianych jest 366 godzin zajęć i przypada na nie 37% punktów ECTS. Aktualnie na studiach niestacjonarnych I stopnia realizowane są specjalności:

- ekonomika przedsiębiorstw i zarządzanie kadrami;
- finanse, bankowość i ubezpieczenia;
- rachunkowość finansowa.

Łącznie na przedmioty specjalizacyjne przeznaczono w zależności od specjalizacji 197 lub 227 godzin zajęć. W odniesieniu do studiów niestacjonarnych I stopnia można stwierdzić, iż poszczególne przedmioty realizowane są w zróżnicowanym wymiarze: 6, 12, 15, 18, 20, 24, 27, 30, 60 godzin. Seminarium licencjackie realizowane jest przez trzy semestry w łącznym wymiarze 45 godzin. Nauka języka obcego prowadzona jest w łącznym wymiarze 60 godzin. W semestrach pierwszym, drugim i trzecim realizowana jest większość przedmiotów podstawowych i kierunkowych. Zachowane jest właściwe następstwo poszczególnych przedmiotów. Przedmioty specjalnościowe realizowane są w późniejszych semestrach. Praktyka zawodowa trwa minimum 3 tygodnie i w planie studiów ujęta jest w VI semestrze studiów. Przyjęte w planie studiów wymiary godzin jak również punkty ECTS dla poszczególnych przedmiotów oraz modułów pozwalają na realizację założonych celów kształcenia. Sekwencja zajęć jest prawidłowa.

Plan studiów drugiego stopnia posiada także konstrukcję opartą na wyodrębnionych przedmiotach pogrupowanych w moduły: Moduł 1 – Przedmioty kształcenia podstawowego; Moduł 2 – Przedmioty kształcenia kierunkowego; Moduł 3 – Przedmioty poszerzające wiedzę ogólną; Moduł 5 – Przedmioty specjalizacyjne; Moduł 4 - Inne wymagania. Na zajęcia z przedmiotów podstawowych (ujętych w Module 1 przedmioty kształcenia podstawowego) przewidziano 144 godziny i 39 punktów ECTS (32,5%) .

Aktualnie realizowane są następujące specjalności:

- ekonomika przedsiębiorstw i zarządzanie kadrami;
- rachunkowość finansowa
- finanse, bankowość ubezpieczenia;
- *ekonomia* ogólna.

Na studiach II stopnia niestacjonarnych poszczególne przedmioty realizowane są najczęściej w wymiarze 12, 15, 24, godzin. Seminarium magisterskie jest realizowane przez trzy semestry w łącznym wymiarze 75 godzin. Języki obce realizowane są w wymiarze 12 godzin. Przedmioty specjalnościowe (przedmioty specjalizacyjne) są realizowane łącznie w wymiarze 150 godzin. Wymiary godzin poszczególnych przedmiotów i modułów jak i przypisane im punkty ECTS są prawidłowe i pozwalają na realizację przyjętych celów kształcenia. Zarówno dla studiów I jak i II stopnia udział modułów podstawowych stanowi właściwą podstawę do budowania przedmiotów kierunkowych i specjalnościowych.

Wątpliwości może budzić jedynie ograniczona liczba godzin przeznaczona na język obcy i Zespół Oceniający uważa, iż liczba ta powinna być zwiększona. Przedmioty podstawowe i kierunkowe skoncentrowane są w pierwszym semestrze. Zajęcia do wyboru oraz seminaria magisterskie ujęte zostały w trzech ostatnich semestrach. Taka sekwencja zajęć jest właściwa.

Na studiach I stopnia ocenianego kierunku zajęcia realizowane są z zastosowaniem podstawowych form zajęć dydaktycznych tj. wykładów, ćwiczeń, seminariów. Na zajęcia prowadzone w formie wykładu przypada 53,7% ogólnej liczby zajęć (485 godzin na ogólną liczbę 902 godzin). Na ćwiczenia odpowiednio 46,2%, w tym seminarium 5% oraz język obcy 6,6%.

Na studiach niestacjonarnych II stopnia zajęciom prowadzonym w formie wykładu przypada 46,3% ogólnej liczby zajęć (189 godzin na ogólną liczbę 408 godzin), na ćwiczenia odpowiednio 53,6%, w tym seminarium magisterskie 18,4%. Taka struktura liczby godzin zajęć zarówno na studiach I stopnia jak i II stopnia jest dopuszczalna z punktu widzenia ogólnoakademickiego profilu kształcenia, jak i realizacji efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Natomiast analizując formy zajęć poszczególnych przedmiotów w kilku przypadkach i to zarówno na studiach I jak i II stopnia zauważa się niedostosowanie ich do zakładanych efektów kształcenia. Na przykład w przedmiotach programu I stopnia takich jak: Analiza ekonomiczna, Bilansoznawstwo i sprawozdawczość finansowa, przewiduje się wyłącznie wykład w sytuacji, gdy przewidziane są również efekty w zakresie umiejętności.

W przedstawionej przez Uczelnię dokumentacji nie została określona wielkość grup wykładowych i ćwiczeniowych. W raporcie samooceny stwierdzono jedynie, iż seminaria odbywają się w grupach 8-15-osobowych. W trakcie hospitacji zajęć realizowanej w czasie wizytacji ZO stwierdzono, iż w jednym przypadku zajęcia ćwiczeniowe odbywają się w grupie obejmującej cały rocznik. Podobnie zajęcia z języka obcego odbywały się w grupie zaawansowanej stanowiącej zgodnie z uzyskaną informacją większość danego rocznika. Nadmierna wielkość grup ćwiczeniowych może ograniczać możliwości osiągania zakładanych efektów kształcenia szczególnie w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych.

Studenci wskazali, iż na wizytowanym kierunku aktywizujące formy pracy realizowane są poprzez projekty grupowe, ćwiczenia, dyskusje oraz prezentacje. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci pozytywnie zaopiniowali stosunek zajęć teoretycznych do praktycznych. W opinii studentów wielkości grup zajęciowych są odpowiednie i pozwalają na realizację zakładanych efektów kształcenia.

Praktyka zawodowa ujęta jest w programie kształcenia na kierunku *ekonomia* studia I stopnia w wymiarze 3 tygodni. Praktyce przypisano 5 punktów ECTS. Na studiach II stopnia praktyka nie jest uwzględniona w planie studiów. Zasady odbywania i sposób organizacji praktyk dla studentów kierunku *ekonomia* reguluje dokument „Założenia organizacyjne praktyk”, stworzony oddzielnie dla każdej z 4 specjalności. Do modułu Praktyka zawodowa została przygotowana karta przedmiotu. Zgodnie z nią celem praktyki jest: 1) Przygotowanie do praktycznego wykonywania zawodu w danej specjalności studiów; 2) Zastosowanie wiedzy w praktyce; 3) Zapoznanie się z zasadami funkcjonowania przedsiębiorstw, instytucji, jednostek administracji oraz organizacji społeczno – gospodarczych. Cele te można uznać za właściwe w odniesieniu do realizowanego na ocenianym kierunku studiów profilu ogólnoakademickiego. Modułowi praktyki przypisano szczegółowe efekty kształcenia zarówno w zakresie wiedzy, jak i umiejętności oraz kompetencji społecznych. W karcie przedmiotu przewidziano sposób weryfikacji efektów kształcenia w formie przedłożenia przez studenta dziennika praktyk, potwierdzonego pieczęcią instytucji oraz pieczęcią i podpisem opiekuna lub kierownika placówki, w której realizowana była praktyka. W dzienniku praktyk ma być umieszczona data rozpoczęcia i zakończenia praktyki. Zakłada się, iż w opinii opiekuna praktyki z ramienia instytucji, w której była ona realizowana zostają w formie pisemnej sformułowane

spostrzeżenia dotyczące postawy studenta, poziomu jego zaangażowania w wykonywaną pracę. W zakresie organizacji praktyk Uczelnia wydaje studentom imienne skierowania na praktykę oraz Dzienniki praktyk. Na prośbę instytucji podpisywane są porozumienia dotyczące organizacji praktyk. Opiekun z ramienia Uczelni zatwierdza miejsce odbywania praktyki – na podstawie wcześniej złożonych do Dziekanatu deklaracji, kontroluje przebieg praktyki w wybranych instytucjach, dokonuje zaliczenia praktyki w dzienniku praktyk na podstawie potwierdzeń instytucji, ustalonej dokumentacji i opinii własnej. Ważnym rozwiązaniem stosowanym przez Uczelnię jest powiązanie miejsca odbywania praktyki z zakresem wybranej przez studenta specjalności. I tak studenci specjalności: Ekonomia przedsiębiorstw i zarządzanie kadrami mogą odbywać praktykę w: przedsiębiorstwach i instytucjach, w których mają miejsce procesy gospodarcze lub występują działania związane z obsługą podmiotów gospodarczych tj. we wszystkich rodzajach firm, a także we wszystkich innych działach gospodarki narodowej, jak również administracji lokalnej i centralnej i w innych urządach użyteczności publicznej w działach personalnych, kadrowych obsługujących firmy. Studenci specjalności: Finanse, bankowość i ubezpieczenia mogą odbywać praktykę w: przedsiębiorstwach i instytucjach, w których mają miejsce procesy finansowo - gospodarcze lub występują działania związane z obsługą podmiotów gospodarczych, w działach finansowo - księgowych przedsiębiorstw, bankach i instytucjach finansowych, urządach skarbowych. Studenci specjalności: Rachunkowość finansowa mogą odbywać praktykę w bankach i instytucjach finansowych, urządach administracji państwowej i samorządowej, oddziałach ZUS, biurach rachunkowych, urządach skarbowych, firmach ubezpieczeniowych.

Organizacja praktyk na ocenianym kierunku nie budzi zastrzeżeń.

Studenci podczas spotkania z zespołem oceniającym stwierdzili, że praktyka zawodowa spełnia ich oczekiwania oraz umożliwia im zdobycie założonych efektów kształcenia.

Zajęcia na ocenianym kierunku studiów prowadzone jedynie w formie niestacjonarnej zarówno na studiach I stopnia, jak i studiach II stopnia odbywają się w systemie zjazdów sobotnio – niedzielnych. Zjazdy odbywają się średnio co dwa tygodnie. Plan zajęć podzielony jest na cztery ramy czasowe: 8.30-10.45; 11.00-13.15; 13.30-15.45; 16.00-18.15. W roku akademickim 2016/2017 na studiach pierwszego stopnia studenci mają zaplanowane w zależności od roku studiów: 1 rok 17 zjazdów; 2 rok 16 zjazdów; 3 rok 11 zjazdów. Na studiach drugiego stopnia studenci mają zaplanowane w zależności od roku studiów: 1 rok 10 zjazdów; 2 rok 9 zjazdów. Koncentracja zajęć zarówno z uwagi na przedmioty jak i prowadzących nauczycieli nie budzi zastrzeżeń. Można potwierdzić zgodność harmonogramu zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku z zasadami higieny procesu nauczania. Plan studiów na kierunku *ekonomia*, w opinii studentów, jest dostosowany do ich potrzeb. Na ocenianym kierunku nie są prowadzone zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

Studia niestacjonarne pierwszego stopnia trwają 3 lata (6 semestrów) i realizowane są w łącznym wymiarze 902 lub 932 godzin zajęć dydaktycznych – kontaktowych, w zależności od specjalności. Program kształcenia przewiduje dla tych studiów, uwzględniając zajęcia kontaktowe oraz pracę własną studenta, łącznie 187 punktów ECTS, w tym 5 punktów za praktykę zawodową.

Uczelnia deklaruje, iż do zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i wykładowców zalicza wszystkie zajęcia objęte planem studiów oprócz praktyk studenckich. Biorąc pod uwagę, że program kształcenia przewiduje 902 lub 932 godziny zajęć dydaktycznych (kontaktowych) w formie wykładów i ćwiczeń i zakładając przeciętne nakłady czasu pracy na 1 punkt ECTS na poziomie 25 godzin, można oszacować, iż zajęciom wymagającym bezpośredniego udziału studentów i nauczycieli akademickich z uwzględnieniem konsultacji przyporządkowano 42 p. ECTS co stanowi około 35% wszystkich obciążeń studenta

Jako przedmioty do wyboru Uczelnia uznaje przedmioty specjalizacyjne, seminarium dyplomowe, język obcy, przedmioty poszerzające wiedzę ogólną. W ramach powyższych grup przedmiotów student uzyskuje 83 punktów ECTS, co stanowi 44% ogólnej puli punktów ECTS. Wymagania w tym zakresie zostają spełnione.

Uczelnia deklaruje, iż przedmioty związane z badaniami naukowymi obejmują cały Moduł 2 – przedmioty kształcenia kierunkowego, cały Moduł 5 – przedmioty specjalizacyjne; a ponadto Język obcy; oraz Seminarium. Uczelnia szacuje, iż student otrzymuje za przedmioty związane z badaniami naukowymi 101 punktów ECTS. Stanowi to 54% łącznej puli punktów ECTS i w związku z tym spełnia wymagania w tym zakresie. Należy jednak zauważyć, iż Uczelnia nie wykazała powiązania badań naukowych z modułem kształcenia Język obcy, któremu przyporządkowano 8 punktów ECTS. Bez Języka obcego wskazanym przez Uczelnię przedmiotom powiązanym z prowadzonymi badaniami można przypisać 93 punkty ECTS, co stanowi dokładnie 49,7% łącznej puli przewidzianych punktów ECTS, (a zatem wymóg w tym zakresie jest niespełniony w minimalnym stopniu przy czym wciąż trwa okres dostosowawczy do wymogów profili kształcenia wyznaczony Ustawą POW na dzień 31 grudnia 2017 roku).

Studia niestacjonarne drugiego stopnia trwają 2 lata (4 semestry) i realizowane są w łącznym wymiarze 408 godzin zajęć dydaktycznych - kontaktowych. Program kształcenia przewiduje dla tych studiów łącznie 120 punktów ECTS. Jako zajęcia do wyboru przez studentów mogą być uznane przedmioty specjalizacyjne, fakultatywne oraz seminarium magisterskie. W ramach tych przedmiotów student uzyskuje 46 punktów ECTS czyli 38,3% ogólnej puli punktów ECTS. Wymogi w tym zakresie są spełnione.

W Raporcie samooceny Uczelnia wskazuje przedmioty na studiach II stopnia związane z badaniami naukowymi. Mają być to przedmioty kształcenia kierunkowego, przedmioty specjalizacyjne i fakultatywne, Język angielski w biznesie oraz Seminarium magisterskie. Za powyższe moduły kształcenia student otrzymuje 81 punktów ECTS. Ponownie należy zauważyć brak wykazania powiązania przedmiotu Język angielski w biznesie z prowadzonymi badaniami naukowymi. Bez modułu Język angielski w biznesie wskazanym przez Uczelnię przedmiotom powiązanym z prowadzonymi badaniami można przypisać 75 punkty ECTS, co stanowi 62,5% łącznej puli przewidzianych punktów ECTS, a zatem wymóg w tym zakresie jest spełniony.

Kalkulacja nakładu pracy studenta mierzona liczbą punktów ECTS dla zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela i studenta obejmuje uczestnictwo w zajęciach, a dla pracy własnej studenta, w szczególności: Czytanie literatury do zajęć; Opracowanie materiałów do dyskusji; Przygotowanie pracy/prezentacji; Przygotowanie do zaliczenia/egzaminu. Szczegółowe informacje o nakładzie pracy niezbędnym do realizacji efektów kształcenia w odniesieniu do każdego przedmiotu ujęte zostały w sylabusach. W stosunkowo licznych przypadkach w kartach przedmiotów występują uchybienia w kalkulacji nakładów czasu pracy. W szczególności w przedmiotach realizowanych jedynie w formie wykładów w bilansie nakładów czasu pracy studentów uwzględniono nakłady związane z opracowaniem projektów czy przygotowaniem do dyskusji, które to elementy nie znajdują odzwierciedlenia w metodach dydaktycznych możliwych do zrealizowania w przyjętej formie zajęć. Przykładowo w przedmiocie Psychologia pracy, realizowanym w wymiarze 15 godzin wykładów na studiach niestacjonarnych I stopnia wśród nakładów pracy studenta uwzględniono: Opracowanie materiałów do dyskusji. W przedmiocie *Ekonomia międzynarodowa* na studiach II stopnia, realizowanym w formie 30 godzin wykładów, w ramach nakładów czasu pracy studenta wskazano: Opracowanie materiałów do dyskusji – 40 godzin, Przygotowanie pracy / prezentacji 40 godzin, jednocześnie w ramach metod dydaktycznych podając jedynie: Wykład, prezentacje multimedialne. Inna sytuacja występuje w przypadku przedmiotu Gospodarowanie kapitałem ludzkim, także realizowanym jedynie w formie wykładu – 30 godzin. W tym przypadku przewidziano w ramach metod dydaktycznych: Wykład z prezentacją

multimedialną, studium przypadku, analiza tekstów z dyskusją. Należy jednak zauważyć, iż metody te są niespójne z formą zajęć, jaką jest wykład. Na spotkaniu z kadrami poruszono ten problem i wielu nauczycieli potwierdziło, iż na swoich wykładach wprowadza dyskusję jako metodę dydaktyczną. Zespół oceniający uważa, iż warto rozważyć wprowadzenie do niektórych modułów konwersatoriów jako formy zajęć.

Czas przewidziany na realizację programu studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz nakład pracy studentów mierzony liczbą punktów ECTS przyporządkowany do całego programu (niezależnie od uchybień przy przypisywaniu punktów ECTS w przypadku poszczególnych modułów), a w jego ramach modułów i przedmiotów stwarza możliwość realizacji treści kształcenia oraz osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Treści programowe ujęte zostały w sylabusach przygotowanych dla wszystkich przedmiotów ujętych w programie kształcenia ocenianego kierunku studiów. Obejmują one także naukę języka obcego. W kartach przedmiotów treści programowe zostały odniesione do celów kształcenia i szczegółowych efektów kształcenia. Zakres szczegółowości treści programowych jest właściwy. Są one spójne z nazwami przedmiotów i ich celami. Treści kształcenia są także powiązane z zakładanymi kierunkowymi efektami kształcenia. Na przykład treści z zakresu ekonometrii w tym modelowania ekonometrycznego, prognozowania w tym metod prognozowania opartych na modelach tendencji rozwojowych i modelach opisowo-przyczynowych realizują efekt kierunkowy *Ma umiejętność wykorzystywania podstawowych metod i narzędzi prognozowania procesów gospodarczych i społecznych*. Z kolei treści kształcenia dotyczące metod analizy ekonomicznej i finansowej, mikroekonomii i makroekonomii, polityki gospodarczej i społecznej wspomagają realizację efektu: *Analizuje przyczyny i ocenia przebieg zjawisk gospodarczych i społecznych*.

Treści programowe, wsparte odpowiednią literaturą, odpowiadają aktualnemu stanowi wiedzy oraz praktyki badawczej w zakresie dyscyplin naukowych, do których przypisano oceniany kierunek *ekonomia*. Zakres ujętych w programie kształcenia treści programowych jest odpowiednio kompleksowy i zapewnia wsparcie realizacji założonych kierunkowych efektów kształcenia.

Przedmioty kształcenia podstawowego i kierunkowego zarówno na studiach I jak i II stopnia w większości realizowane są w formie wykładów i ćwiczeń, a przedmioty specjalnościowe w jednej z tych form bądź obydwu łącznie. Wśród przedmiotów specjalnościowych są przedmioty, które są prowadzone w pracowniach komputerowych z wykorzystaniem odpowiedniego oprogramowania, jak np. Comarch Optima. Wnioskując po zapisach w kartach przedmiotów na ocenianym kierunku studiów stosowany jest szeroki zakres metod dydaktycznych, choć jednak najczęściej stosowaną jest wykład z prezentacją multimedialną. Jednak obok metod tradycyjnych są stosowane także takie, które aktywizują studentów – metody interaktywne: analiza przypadków, rozwiązywanie zadań i ich ocena, dyskusja dotycząca ustalonych wyników, analiza tekstów, studium przypadku, dyskusja, projekt, prezentacja multimedialna.

Wśród metod dydaktycznych na studiach pierwszego stopnia przewidziano przygotowanie pracy licencjackiej, a na studiach drugiego stopnia pracy magisterskiej. Przygotowanie prac dyplomowych uwzględnia jednocześnie takie metody jak studia literaturowe, analiza problemu badawczego, dyskusje seminaryjne, prezentacja wyników badań. Można przyjąć, iż zostały spełnione minimalne wymagania, co do metod kształcenia zapewniających przygotowanie do prowadzenia badań – w przypadku studentów studiów pierwszego stopnia oraz udział w badaniach – w przypadku studentów studiów drugiego stopnia. Jednocześnie należy zastrzec, iż w odniesieniu do innych przedmiotów metody właściwe w zakresie kształtowania umiejętności badawczych powinny być silniej wyeksponowane.

W opinii studentów stosowane metody kształcenia są dobrane do prezentowanych treści w sposób umożliwiający im osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Informacje o metodach

kształcenia są określone w sylabusach przedmiotów i dostępne dla studentów. Na kierunku *ekonomia* stosowane są takie metody jak: wykład z prezentacją multimedialną, studium przypadku, dyskusja, praca w grupach, rozwiązywanie zadań, gry symulacyjne, praca z tekstem oraz prace projektowe. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci wyrazili opinię, że metody kształcenia uwzględniają samodzielne uczenie się poprzez przygotowanie do zajęć oraz poprzez dodatkowe zadania.

Rozwiązania stosowane w jednostce prowadzącej oceniany kierunek studiów przewidują możliwość elastycznej realizacji kształcenia. Zgodnie z § 21 Regulaminu studiów Dziekan w uzasadnionych przypadkach może wyrazić zgodę na indywidualną organizację studiów. Na podstawie § 22 Regulaminu studiów studenci uzyskujący szczególnie dobre wyniki w nauce mogą ubiegać się o indywidualny program studiów, w tym plan studiów pod kierunkiem wybranego przez siebie opiekuna naukowego. Ponadto Regulamin studiów w § 12 przewiduje specjalne formy wsparcia, w tym uelastycznienia procesu kształcenia w stosunku do studentów będących osobami niepełnosprawnymi. Przewidziano między innymi możliwość zwiększonej dopuszczalnej absencji, indywidualnej organizacji studiów, zmiany formy sprawdzania wiedzy. Przewidziane regulacje uwzględniają różnorodność studentów i ich indywidualne potrzeby oraz możliwości. Dotyczy to w szczególności osób niepełnosprawnych. Indywidualne predyspozycje i zainteresowania badawcze studentów mogą być realizowane poprzez wybór seminariów dyplomowych.

Studenci mają zapewniony odpowiedni dostęp do wykładowców poza zajęciami w ramach konsultacji. Pozwala to na wspieranie indywidualnego rozwoju studentów, zachęcanie ich do aktywności i rozwiązywanie problemów, na jakie natrafiają w trakcie studiów.

2.2.

System sprawdzania i oceniania realizacji efektów kształcenia opiera się na rozwiązaniach zawartych w Regulaminie studiów, innych regulacjach wewnętrznych Uczelni oraz sylabusach przedmiotów. Senat zgodnie z podjętą Uchwałą nr 2/06/2015 z dnia 24.06.2015 r. zatwierdził regulamin potwierdzania efektów uczenia się. Regulamin studiów określa ogólne warunki i zasady związane z oceną i zaliczaniem przedmiotów, semestrów i całego toku studiów. Określa ramy organizacyjne przebiegu studiów, wprowadza skalę ocen (od 2,0 do 5,5), określa prawa i obowiązki studenta w zakresie weryfikacji efektów kształcenia. Regulacje te są zgodne z powszechnie obowiązującymi regulacjami w krajowym szkolnictwie wyższym i stanowią właściwą podstawę do sprawdzania i oceniania postępów studentów w uczeniu się.

Podstawową formą weryfikacji efektów kształcenia ujętą w kartach przedmiotów jest tak zwane „Zaliczenie pisemno-ustne” lub „Egzamin pisemno-ustny”. W niektórych przypadkach uwzględnione także inne formy jak: ciągła ocena aktywności na ćwiczeniach, egzamin pisemny, egzamin ustny. Jednocześnie Uczelnie stwierdza w Raporcie samooceny, iż „Zaliczenie przedmiotu może następować w drodze uzyskania pozytywnych ocen częściowych z kolokwium, referatów, prezentacji, samodzielnie przygotowywanych prac lub egzaminów pisemnych bądź ustnych”. Formy te prawdopodobnie stosowane nie znajdują jednak właściwego odzwierciedlenia w kartach przedmiotów.

Należy zauważyć, iż przyjęte w kartach przedmiotów formy weryfikacji efektów kształcenia są mało zróżnicowane i nie w pełni adekwatne do zakładanych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Analiza kart przedmiotów wykazuje, iż występują przypadki modułów zajęć, w których przewidzianemu zestawowi efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych nie odpowiadają formy weryfikacji. W przypadku studiów I stopnia niestacjonarnych sytuacja taka ma miejsce na przykład w przedmiotach: Controling. W odniesieniu do studiów II stopnia tego typu nieprawidłowości dotyczą na przykład przedmiotów: Prawo pracy, Psychologia pracy. W wymienionych przedmiotach uwzględniono efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i

kompetencji społecznych, natomiast jedyną formą weryfikacji wskazaną w sylabusie jest egzamin, lub zaliczenie pisemno-ustne. Podczas spotkania z kadrą nauczyciele dawali przykłady stosowanych przez siebie sposobów weryfikacji efektów w zakresie umiejętności jak bezpośrednia obserwacja umiejętności analitycznych, syntetycznych studenta, rozwiązywania problemu, co wymaga wprowadzenia ich do kart przedmiotu.

Weryfikacja stopnia przygotowania studentów studiów I stopnia do prowadzenia badań odbywa się na podstawie oceny opiekuna pracy licencjackiej i recenzenta, którzy oceniają w recenzji umiejętność sformułowania problemu badawczego, wykorzystania do analizy problemu badawczego odpowiednich metod. Z kolei weryfikacja efektów uwzględniających udział studentów II stopnia w badaniach naukowych odbywa się poprzez opinie recenzenta i opiekuna pracy magisterskiej oceniającej badawczy charakter pracy, stopień zaawansowania stosowanych metod, dobór literatury. Istotnym uzupełnieniem weryfikacji efektów określających udział studentów w badaniach naukowych jest ocena aktywności publikacyjnej. Podczas wizytacji przedstawiono wykaz kilku prac naukowych studentów opracowanych wspólnie z nauczycielami akademickimi, a opublikowanych w periodykach wydawanych przez wydawnictwo uczelni.

Dla modułu praktyka zawodowa, jak wskazano już wyżej, w karcie przedmiotu przewidziano sposób weryfikacji efektów kształcenia w formie przedłożenia przez studenta dziennika praktyk, potwierdzonego pieczęcią instytucji oraz pieczęcią i podpisem opiekuna lub kierownika placówki, w której realizowana była praktyka. Zakłada się, iż w opinii opiekuna praktyki z ramienia instytucji, w której była realizowana praktyka zostają w formie pisemnej sformułowane spostrzeżenia dotyczące jego postawy studenta, poziomu jego zaangażowania w wykonywaną pracę. Efekty kształcenia praktyk zawodowych są poddawane weryfikacji przez opiekuna praktyk, na podstawie wybranych hospitacji praktyk oraz szczegółowej analizie dokumentacji (dzienniczek praktyk). W dzienniczkach praktyk opisuje się szczegółowo przebieg praktyk, w tym zakres wykonywanych przez studenta czynności odpowiadających zakładanym efektom kształcenia. Opiekun z ramienia Uczelni kontroluje przebieg praktyki w wybranych instytucjach, dokonuje zaliczenia praktyki w dzienniku praktyk na podstawie potwierdzeń instytucji, ustalonej dokumentacji i opinii własnej.

Weryfikacja kwalifikacji uzyskanych podczas studiów następuje w procesie dyplomowania, który obejmuje opracowanie pracy dyplomowej oraz egzamin dyplomowy. Praca dyplomowa opiniowana jest w formie pisemnej recenzji przez recenzenta oraz opiekuna pracy, który również uwzględnia w tej ocenie samodzielność studenta, stopień zaangażowania w realizację pracy. Prace dyplomowe podlegają weryfikacji w systemie antyplagiatowym. Egzamin dyplomowy zawiera trzy pytania z zakresu treści podstawowych, kierunkowych i specjalizacyjnych i zdawany jest przed 3-osobową komisją wyznaczoną przez rektora uczelni.

Można potwierdzić, iż zasady oceny stopnia osiągnięcia efektów kształcenia określone są w sylabusach. W kartach przedmiotów określono kryteria oceny, przyporządkowując różne stopnie osiągnięcia efektów odzwierciedlonych w poszczególnym poziomie ocen w skali od 2,0 do 5,5. Studenci mogą się z nimi zapoznać w bibliotece uczelnianej. Wykładowcy dodatkowo informują o zasadach oceniania na pierwszych zajęciach. Studenci otrzymują wyniki egzaminów i zaliczeń bez zwłoki.

Studenci otrzymują wsparcie w procesie uczenia się przede wszystkim w trakcie pisania pracy dyplomowej od opiekuna pracy, który wspomaga studenta przy wyborze tematu pracy i prowadzi studenta do zakończenia procesu opracowania pracy. Również kadra akademicka służy wyjaśnieniom w przypadku otrzymania słabych ocen z prac przejściowych i egzaminacyjnych.

Na podstawie analizy prac przejściowych wylosowanych przez ZO w trakcie wizytacji stwierdzono, iż w przedstawionej dokumentacji nie było informacji o ustnej części egzaminu przewidzianej w karcie przedmiotu. Zagadnienia egzaminacyjne dobrze odpowiadały treściom

kształcenia oraz efektom w zakresie wiedzy, jak również w takich przedmiotach, jak matematyka, statystyka, ekonometria i prognozowanie procesów gospodarczych i umiejętnościom. Stopień trudności pytań egzaminacyjnych nie budził zastrzeżeń.

W odniesieniu do procesu dyplomowania należy podkreślić, iż prace dyplomowe mają najczęściej charakter teoretyczno-empiryczny. Tematyka prac generalnie odpowiada zakresowi dyscyplin naukowych, do których odnoszą się kierunkowe efekty kształcenia. Odnosnie prac magisterskich należy zauważyć, iż niektóre nie zawierają kluczowych elementów pracy badawczej jakimi są: postawienie problemu badawczego i pytań badawczych. Wyraźną słabością zarówno prac magisterskich, jak i licencjackich było niedostateczne powiązanie teoretycznej i empirycznej części pracy. Oceny prac w kilku przypadkach można uznać za zawyżone.

Należy pozytywnie ocenić przydatność osiągniętych efektów kształcenia na rynku pracy. W raporcie samooceny Uczelnia przedstawiła informacje, iż studenci WWSSE są zatrudniani po ukończonych studiach zarówno I jak i II stopnia na umowę o pracę najwcześniej spośród uczelni w Wielkopolsce. Istotnie, na potwierdzenie tego zaprezentowano zestawienie wyników badań przeprowadzonych przez MNiSW, z którego wynika, iż średni czas od uzyskania dyplomu do podjęcia pierwszej pracy w przypadku WWSSE wynosi jedynie 0,7 miesiąca.

Proces sprawdzania i oceny efektów kształcenia opiera się na sformalizowanych procedurach opisanych w aktach wewnętrznych Uczelni, których przestrzeganie jest przedmiotem kontroli zgodnie z wewnętrznym systemem zapewnienia jakości. Przejrzystości procesu weryfikacji efektów kształcenia sprzyjają przyjęte w kartach przedmiotów kryteria oceny, przyporządkowując różne poziomy opanowania kompetencji odzwierciedlonych w efektach kształcenia poszczególnym poziomom ocen w skali od 2,0 do 5,5. Uczelnia dokonuje w odniesieniu do wszystkich prac dyplomowych sprawdzania stopnia ich samodzielności za pomocą systemu antyplagiatowego. Cały system oceny osiągnięć efektów kształcenia jest przejrzysty i zapewnia rzetelność prowadzenia oceny. Studenci mają możliwość egzekwowania swoich praw i sygnalizowania wszelkich problemów w tym zakresie w drodze zarówno kontaktów bezpośrednich z nauczycielami akademickimi i władzami jak i anonimowych ocen wyrażanych w ankietach. Regulamin studiów przewiduje w szczególności możliwość wystąpienia o komisyjne sprawdzenie wiedzy i umiejętności.

Studenci na spotkaniu z Zespołem Oceniającym wskazali, iż sposób oceniania został szczegółowo określony w kartach przedmiotów. W części „Forma zaliczenia przedmiotu oraz sposób weryfikacji efektów kształcenia” określono jakie elementy wchodzi w skład zaliczenia. Zdaniem studentów obecnych na spotkaniu z zespołem oceniającym stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne i uwzględniają zasady sprawiedliwości, równych szans, a także są pomocne w procesie uczenia się. W przypadku praktyk zawodowych weryfikacja zakładanych dla nich efektów kształcenia odbywa się na podstawie potwierdzeń instytucji przyjmującej, ustalonej dokumentacji i opinii wpisanej w dzienniku praktyk.

Metoda sprawdzania i oceny efektów kształcenia uzależniona jest od rodzaju przedmiotu. Zaliczenie przedmiotu może następować w drodze uzyskania pozytywnych ocen częściowych z kolokwii, referatów, prezentacji, samodzielnie przygotowywanych prac lub egzaminów pisemnych bądź ustnych. Elementem systemu weryfikacji efektów jest także procedura zapobiegania plagiatom. W opinii studentów obecnych na spotkaniu z zespołem oceniającym system sprawdzania oraz oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty. Informacje na ten temat są dostępne w kartach przedmiotów, a także przedstawiane podczas pierwszych zajęć dydaktycznych w danym semestrze. Założenia zawarte w kartach przedmiotów są konsekwentnie realizowane przez nauczycieli akademickich, co potwierdzili studenci podczas spotkania z zespołem oceniającym. W opinii studentów obowiązujący system

oceniania skutecznie wspiera ich w osiągnięciu założonych celów i efektów kształcenia oraz zapewnia rzetelność oceny.

Oceny realizacji efektów kształcenia związanych z poszczególnymi przedmiotami dokonują nauczyciele akademicki prowadzący te przedmioty. Weryfikacja wiedzy i umiejętności studentów przez szersze gremium ma miejsce jedynie w przypadku egzaminów dyplomowych z udziałem przewodniczącego komisji, opiekuna pracy i recenzenta. Dobór nauczycieli akademickich przeprowadzających sprawdzanie i dokonujących oceny osiągnięcia efektów kształcenia nie budzi zastrzeżeń.

W opinii studentów wiedza studentów jest na bieżąco weryfikowana. Studenci są informowani o osiągniętych wynikach w trakcie zajęć oraz poprzez platformę e-student. Studentom znane są ogólne zasady oceny efektów kształcenia sformułowane w Regulaminie studiów, w szczególności warunki zaliczenia semestru i roku oraz poszczególnych przedmiotów, zasady otrzymywania wpisu na kolejny semestr oraz zasady przeprowadzania zaliczeń i egzaminów.

Organizacja sesji egzaminacyjnych, w tym terminy poszczególnych egzaminów jak i proces sprawdzania prac i termin przekazywania informacji zwrotnych studentom nie budzą zastrzeżeń. Plany sesji egzaminacyjnych w opinii studentów są dostosowane do ich możliwości. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci podkreślili, że egzaminy i zaliczenia są rozłożone na kilka zjazdów, co umożliwia odpowiednie przygotowanie się i osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

2.3.

Zasady rekrutacji zostały określone w Uchwale Senatu nr 5/01/2017 WWSSE w z dnia 12 stycznia 2017 roku na rok akademicki 2018/2019.

Zasady rekrutacji na studia I stopnia są jasne i opierają się na wymogu posiadania świadectwa dojrzałości.

Przyjęte zasady rekrutacji na studia I stopnia nie budzą wątpliwości, choć nie optymalizują doboru kandydatów na studia danego kierunku z punktu widzenia przygotowania kandydatów do opanowania efektów kształcenia właściwych dla kierunku *ekonomia*.

Na studia II stopnia przyjmowani są absolwenci studiów pierwszego stopnia lub drugiego stopnia albo jednolitych studiów magisterskich. W uchwale rekrutacyjnej nie sformułowano, żadnych dodatkowych wymogów odnośnie kandydatów na studia drugiego stopnia kierunku *ekonomia*.

Przyjęte zasady rekrutacji na studia II stopnia nie zapewniają weryfikacji, iż kandydaci posiadają kompetencje (uzyskane efekty kształcenia) na poziomie studiów I stopnia niezbędne z punktu widzenia możliwości realizacji efektów kształcenia zakładanych na studiach II stopnia. System rekrutacji nie zapewnia, iż wszystkie osoby przyjęte spełnią wymagania wstępne dla wszystkich przedmiotów przewidzianych w programie kształcenia studiów II stopnia. I choć studenci studiów II stopnia na ogół rekrutują się z własnych absolwentów kierunku *ekonomia*, to uczelnia powinna określić precyzyjnie warunki przyjęć.

Na podstawie analizy dokumentacji można stwierdzić, że proces rekrutacyjny jest przejrzysty i uwzględnia zasadę równych szans, co potwierdzili studenci podczas spotkania z zespołem oceniającym. Z punktu widzenia studentów, jak również w opinii Zespołu Oceniającego liczba przyjmowanych kandydatów jest dostosowana do potencjału dydaktycznego kierunku *ekonomia*.

Kwestia identyfikacja efektów kształcenia uzyskanych poza systemem studiów została uregulowana Uchwałą Senatu WWSSE w Środzie Wlkp. nr 2/06/2015 z dnia 24.06.2015 r. w formie przyjęcia Regulaminu potwierdzania efektów uczenia się. Ponadto w § 16 Regulaminu studiów stworzono możliwości określenia indywidualnego planu studiów dla studentów, którzy zostali przyjęci na studia w wyniku potwierdzenia efektów uczenia się. Uczelnia stworzyła właściwe formalne warunki do potwierdzania efektów uczenia się i wdrażania osób

korzystających z tej możliwości w proces kształcenia. Do chwili przeprowadzania oceny jakości kształcenia przez ZO nie wpłynął do WWSSE żaden wniosek w sprawie potwierdzenia efektów uczenia się.

Proces dyplomowania jest realizowany i monitorowany zgodnie z Uchwałą Senatu WWSSE w Środzie Wlkp. nr 6/01/2013 z dnia 10.01.2013 w sprawie zasad dyplomowania. Ponadto proces dyplomowania jest sformalizowany w Regulaminie studiów w rozdziale 7 Praca dyplomowa oraz w rozdziale 8 Ukończenie studiów. Formalne wymogi regulowania procesu dyplomowania są spełnione. Wyboru opiekuna pracy dyplomowej dokonuje student na podstawie oferty tematyki seminariów. Tematy prac dyplomowych są realizowane w powiązaniu ze środowiskiem lokalnym i jego potrzebami. Oryginalność prac dyplomowych jest weryfikowana z wykorzystaniem systemu antyplagiatowego. Pytania na egzaminie dyplomowym właściwie weryfikują zakładane efekty kształcenia.

Można zauważyć, iż w związku ze zidentyfikowanymi przez ZO przypadkami niskiej jakości prac dyplomowych działania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości w odniesieniu do procesu dyplomowania nie były w pełni skuteczne.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

- 1) Program i plan studiów, ujęte w nim treści programowe, wymiar godzinowy poszczególnych przedmiotów, stosowane formy zajęć i metody dydaktyczne generalnie pozwalają na realizację założonych efektów kształcenia. Czas trwania studiów pozwala na realizację zakładanych efektów kształcenia. System ECTS nie budzi istotnych zastrzeżeń..
- 2) Nadmierna wielkość grup ćwiczeniowych może ograniczać możliwości osiągania zakładanych efektów kształcenia szczególnie w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych.
- 3) Organizacja praktyk zawodowych i weryfikacja uzyskiwanych efektów kształcenia przebiega prawidłowo.
- 4) W przedmiotach realizowanych jedynie w formie wykładów w bilansie nakładów czasu pracy studentów uwzględniono nakłady związane z opracowaniem projektów czy przygotowaniem do dyskusji, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w metodach dydaktycznych możliwych do zrealizowania w przyjętej formie zajęć.
- 5) Przyjęte w kartach przedmiotów formy weryfikacji efektów kształcenia są mało zróżnicowane i nie w pełni adekwatne do zakładanych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Można potwierdzić, iż stosunkowo dobrze odpowiadają one potrzebom weryfikacji efektów kształcenia w zakresie wiedzy. Natomiast nie zawsze są adekwatne do weryfikacji efektów w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych. Stosowany w praktyce szerszy wachlarz sposobów weryfikacji efektów kształcenia powinien zostać ujęty w sylabusach.
- 6) Należy pozytywnie ocenić przydatność osiągniętych efektów kształcenia na rynku pracy.
- 7) Przyjęte zasady rekrutacji na studia II stopnia nie zapewniają weryfikacji, iż kandydaci posiadają kompetencje (uzyskane efekty kształcenia) na poziomie studiów I stopnia niezbędne z punktu widzenia możliwości realizacji efektów kształcenia zakładanych na studiach II stopnia. System rekrutacji na studia I stopnia nie budzi wątpliwości. Uczelnia określiła właściwie zasady potwierdzania efektów uczenia się.
- 8) Proces dyplomowania obejmuje przygotowanie pracy dyplomowej i egzamin dyplomowy przez 3-osobową Komisję. Tematyka prac dyplomowych, stosowane metody analityczne są zgodne z zakresem dyscyplin naukowych do których odnoszą się efekty kształcenia a więc ekonomii, finansów i nauk o zarządzaniu. Spośród przeglądanych prac dyplomowych i magisterskich poziom kilku był niski a oceny nieco zawyżone.. Prace podlegają ocenie recenzenta i opiekuna pracy jak również weryfikacji w systemie antyplagiatowym. Prace

etapowe były zgodne z zakresem treści kształcenia, przy czym bardziej były zorientowane na weryfikację wiedzy.

10.) Z punktu widzenia studentów dobór form zajęć dydaktycznych oraz ich organizacja umożliwiają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Jednostka wspiera studentów w procesie realizacji praktyk zawodowych. W opinii studentów praktyka zawodowa spełnia ich oczekiwania oraz umożliwia im zdobycie założonych efektów kształcenia. Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest dla studentów przejrzysty oraz umożliwia ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Zasady rekrutacji są powszechnie dostępne na stronie internetowej uczelni. W opinii studentów jak i Zespołu Oceniającego procedury rekrutacji są przejrzyste i uwzględnia zasadę równych szans.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Opracowanie kart przedmiotów z uwzględnieniem adekwatnych metod i form kształcenia, sposobów weryfikacji efektów kształcenia w szczególności w zakresie umiejętności oraz bilansu nakładów czasu pracy studentów w odniesieniu do zakładanych celów kształcenia.
2. Należy zweryfikować zasady rekrutacji na studia drugiego stopnia, tak aby zapewniały, iż wszystkie osoby przyjęte spełnią wymagania wstępne dla wszystkich przedmiotów przewidzianych w programie kształcenia studiów II stopnia.
3. Należy doskonalić działania związane z zapewnieniem odpowiedniej jakości prac dyplomowych.
4. Należy zwiększyć liczbę godzin z języka obcego na studiach I i II stopnia
5. Należy dostosować liczebność grup do form zajęć i zakładanych efektów kształcenia

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

- 3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia
- 3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

3.1

Polityka jakości realizowana w Wielkopolskiej Wyższej Szkole Społeczno-Ekonomicznej w Środzie Wielkopolskiej jest częścią misji i Strategii rozwoju Uczelni, którą na mocy Uchwały Senatu Nr 3/06/2015 z dnia 24 czerwca 2015 r. wyznaczono do realizacji na lata 2015-2020. Ponadto realizowaną politykę jakości stanowi opis wydziałowego systemu zapewnienia jakości kształcenia zawierający poszczególne założenia, cele i elementy. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia wizytowana jednostka wdrożyła na mocy Uchwały Senatu Nr 13/01/2012 z dnia 19 stycznia 2012 r.

W ramach systemu zapewnienia jakości kształcenia określono „*wytyczne dotyczące tworzenia programów kształcenia i planów studiów pierwszego i drugiego stopnia w WWSSE w Środzie Wlkp*”, które obowiązują na mocy Uchwały Senatu Nr 7/06/2015 z dnia 24.06.2015 r.

Zgodnie z przyjętymi w wizytowanej Uczelni regulacjami inicjatywa utworzenia kierunku pochodzi zwyczajowo od Dziekana Wydziału. Wniosek o utworzenie nowego kierunku wraz z pełną dokumentacją programu kształcenia Dziekan Wydziału przedkłada Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia i Oceny Jakości Kształcenia, która odpowiedzialna jest za jego

weryfikację pod względem formalnym i merytorycznym. W dalszej części postępowania wniosek opiniuje Rada Wydziału ostatecznie podejmująca decyzję (uchwałę) o przyjęciu lub odrzuceniu wniosku o utworzenie kierunku. W wypadku utworzenia kierunku Rada Wydziału powołuje koordynatora kierunku, natomiast Dziekan przekazuje wniosek wraz z pełną dokumentacją do Rektora, który przedkłada wniosek Senatowi Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Społeczno- Ekonomicznej w Środzie Wielkopolskiej. W wypadku przyjęcia przez Senat wniosku o utworzenie nowego kierunku - po uzyskaniu zgody MNiSW, Dziekan jest odpowiedzialny za jego wdrożenie. Podobny mechanizm działania regulują zapisy dotyczące modyfikacji programu kształcenia, z tym, że inicjatorem zmian poza Dziekanem mogą być: Wydziałowa lub Uczelniana Komisja ds. Jakości Kształcenia i Oceny Jakości Kształcenia, a także poszczególne grupy interesariuszy.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi w toku wizytacji aktualnie realizowany program kształcenia na kierunku *ekonomia* został opracowany na poziomie uczelni i wydziału przy współudziale pracowników naukowo-dydaktycznych, a następnie zaopiniowany przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych oraz zatwierdzony przez Radę Wydziału i Senat, po zasięgnięciu opinii właściwego organu Samorządu Studenckiego. W pracach nad tworzeniem programu kształcenia ocenianego kierunku uczestniczyli interesariusze wewnętrzni, którymi są nauczyciele akademicy i studenci. W przypadku interesariuszy zewnętrznych opracowana propozycja programu kształcenia została wysłana do zaopiniowania drogą e-mailową, a otrzymane informacje zwrotne stanowiły akceptację przedstawionego konspektu programu kształcenia. Wśród interesariuszy zewnętrznych, u których zasięgano opinii na temat programu wyróżnić należy: Powiatowy Urząd Pracy w Środzie Wielkopolskiej; PKO BP O/ Środa Wlkp.; „Arkami” Doradztwo i Usługi Ubezpieczeniowe; Firmę audytorską CGS- Audytor Spółka z o.o w Poznaniu; Wielkopolską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o.o w Poznaniu; Fabrykę Stropów Sp z o.o; KONBET POZNAŃ Sp z o.o; Bank Zachodni WBK S.A I Oddział Środa Wielkopolska oraz Izba Administracji Skarbowej w Poznaniu/ Urząd Skarbowy w Środzie Wielkopolskiej.

Bieżące monitorowanie oraz okresowy przegląd programu kształcenia na ocenianym kierunku odbywa się zgodnie z regulacjami przyjętymi w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. W powyższym procesie uczestniczą interesariusze wewnętrzni, w tym Prorektor ds. dydaktyki, nauczyciele akademicy i studenci. Oceny programu poza interesariuszami wewnętrznymi dokonują również absolwenci oraz przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego, w szczególności kadra aktywna zawodowo, realizująca zajęcia na kierunku i reprezentująca przedsiębiorstwa i podmioty, z którymi kooperuje wizytowana jednostka.

Systematyczne monitorowanie programu kształcenia stanowi istotny element systemu zapewnienia jakości kształcenia i odbywa się cyklicznie co najmniej raz w roku akademickim. Ocena programu kształcenia obejmuje przegląd: kart przedmiotów; koncepcji kształcenia; treści i efektów kształcenia; nakładu pracy studenta; dostępności opisu programu i modułów; sposobów potwierdzania efektów kształcenia na różnych etapach procesu kształcenia; doboru form i metod realizacji i weryfikacji efektów kształcenia. Z przedłożonego podczas wizytacji raportu z oceny programu dokonanej w roku akademickim 2015/2016 wynika, iż w ocenie jednostki *realizowana koncepcja kształcenia nawiązuje do misji i strategii jednostki; stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na każdym etapie procesu kształcenia, także na etapie przygotowywania pracy dyplomowej i przeprowadzania egzaminu dyplomowego, oraz w odniesieniu do wszystkich zajęć, w tym zajęć z języków obcych. W*

wyniku przeglądu stwierdzono, że metody kształcenia i metody oceniania są właściwie dobrane do założonych i opisanych efektów kształcenia; *wszystkie* kierunkowe efekty kształcenia są realizowane w ramach przedmiotów (modułów); *nie* występuje sytuacja, aby zbyt wiele przedmiotów (modułów) prowadziło do uzyskania tych samych efektów kształcenia, choć zidentyfikowano najczęściej powtarzające się efekty, takie jak: *definiuje podstawowe pojęcia z zakresu nauk ekonomicznych; wykorzystuje normy i standardy w procesie analizy ekonomicznej; potrafi posługiwać się normami i standardami w procesie analizy złożonych zagadnień ekonomicznych*. W wyniku dokonanego przeglądu, w tym prac etapowych studentów przed rozpoczęciem roku akademickiego 2016/2017 na wniosek Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia i Oceny Jakości Kształcenia modyfikacji uległy karty przedmiotów pod kątem zmiany zasad zaliczania przedmiotów na formę pisemno–ustną. W ocenie Prorektora ds. dydaktyki taka forma zaliczenia jest bardzo dobrym rozwiązaniem i została zaakceptowana przez przedstawicieli Samorządu studenckiego podczas rozmów, którzy wyrazili pozytywną opinię w tej sprawie. Oprócz formy zaliczenia w kartach przedmiotów uaktualniono zalecaną literaturę. Z kolei na prośbę wykładowców uzupełniono zbiory Biblioteki o wskazane pozycje.

W wyniku analizy programu kształcenia realizowanego na kierunku *ekonomia*, dokonanej przez eksperta Zespołu Oceniającego PKA stwierdzono pewne jego niedoskonałości, które szczegółowo omówiono w kryterium nr 2 raportu, a dotyczą przykładowo: powiązania, nasycenia kierunkowych efektów kształcenia oraz ich odniesienia do efektów obszarowych i przedmiotowych; niespójności sylabusów pod kątem realizacji poszczególnych efektów kształcenia, stosowanych form realizacji i metod weryfikacji efektów kształcenia, jak również metod dydaktycznych w odniesieniu do stosowanych podczas zajęć. W ocenie eksperckiej powyższe zastrzeżenia budzą wątpliwości czy wszystkie zakładane w programie efekty kształcenia, szczególnie w zakresie umiejętności są realizowane i weryfikowane, a zatem przegląd programowy w systemie powinien być bardziej zorientowany na efekty kształcenia, a także możliwość ich realizacji i weryfikacji.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia obejmuje monitorowanie stopnia osiągania zakładanych efektów kształcenia, które stanowi cenne źródło informacji służących do doskonalenia programu kształcenia. Ocena realizacji efektów kształcenia obejmuje wszystkie rodzaje zajęć i jest prowadzona na każdym etapie kształcenia, w tym w procesie dyplomowania. Podczas spotkania z osobami odpowiedzialnymi za funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia uzyskano informację, iż ocena realizacji efektów kształcenia ma charakter nieformalny i jest przeprowadzana przez Prorektora ds. dydaktyki, który dokonuje analizy skali ocen uzyskiwanych przez studentów, przeglądu prac egzaminacyjnych, a także prac dyplomowych. Z opinii Prorektora ds. dydaktyki wynika, iż rozkład ocen zachowuje trend naturalny, choć zauważalne jest odchylenie w kierunku ocen dobrych, natomiast w przypadku wystawiania wyłącznie skrajnych ocen zazwyczaj stosowano praktykę rezygnacji z prowadzącego zajęcia, choć powyższe rozwiązanie miało charakter incydentalny. Prace przejściowe i dyplomowe w ocenie Prorektora ds. dydaktyki wypadały na ogół pozytywnie i odpowiadały przyjętym wymogom. Z kolei z raportu samooceny wynika, iż monitorowanie efektów kształcenia polega na analizie wyników egzaminów cząstkowych i egzaminów dyplomowych, analizie tych efektów wspólnie z Samorządem studentów, podczas spotkań Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia i Oceny Jakości Kształcenia, spotkań ze studentami oraz na podstawie analizy corocznie przeprowadzanych ankiet wśród studentów i rozmów z przedstawicielami firm zatrudniających absolwentów. Sprawdzanie i ocenianie efektów kształcenia przy pomocy w/w metod odbywa się w sposób ciągły, a uzyskiwane pozytywne wyniki potwierdzają odpowiednią jakość i osiągane efekty kształcenia.

Rozwiązaniem systemowym jest stałe czuwanie nad realizacją programu kształcenia, szczególnie w zakresie odpowiedniego doboru kadry, a zatem cyklicznie co semestr przeprowadzana jest weryfikacja kwalifikacji nauczycieli akademickich do prowadzenia poszczególnych przedmiotów, w oparciu o dorobek dydaktyczny, naukowy lub doświadczenie zawodowe i ich związek z efektami kształcenia zdefiniowanymi w ramach prowadzonego przedmiotu. Stosowanie powyższej praktyki z należytą starannością potwierdził podczas wizytacji Prorektor ds. dydaktyki, jednakże w ocenie Zespołu PKA na podstawie przeprowadzonego oglądu sylabusów zidentyfikowano zajęcia, których obsada nie jest prawidłowa, są to przedmioty, takie jak: „*Rynki finansowe*”, „*Makroekonomia*”, „*System bankowy*”, „*Rynek instrumentów finansowych*”, a także „*Analiza ekonomiczna*”. Zdiagnozowanie powyżej opisanych nieprawidłowości budzi wątpliwości w zakresie skuteczności systemu zapewnienia jakości kształcenia w obszarze przeglądu i monitorowania programu kształcenia.

Narzędziem systemu służącym do oceny realizacji procesu kształcenia oraz poszczególnych elementów programu kształcenia są także hospitacje zajęć dydaktycznych. Hospitacje umożliwiają interesariuszom wewnętrznym wpływ na doskonalenie i realizację programu kształcenia. Zakres i tryb przeprowadzania hospitacji określa Dziekan Wydziału, a formalnie regulowane są Uchwałą Senatu w sprawie modyfikacji wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Zgodnie z przyjętymi regulacjami hospitacje zajęć dydaktycznych przeprowadzane są przez kierowników zakładów lub osoby przez nich wyznaczone. Podczas hospitacji zajęć dydaktycznych osoba hospitująca dokonuje oceny zgodności procesu dydaktycznego z kartą przedmiotu, wypowiadając się na temat: zgodności realizowanego materiału w czasie zajęć z efektami kształcenia wynikającymi z sylabusu przedmiotu; zgodności przekazywanych treści z aktualnym stanem wiedzy i treściami programowymi przedmiotu; dostosowania metod nauczania do oczekiwanych efektów kształcenia; racjonalności wykorzystania czasu zajęć, punktualności, tempa prowadzenia zajęć. Z przeprowadzonej hospitacji hospitujący sporządza sprawozdanie, w którym dokonuje formalnej i merytorycznej oceny zajęć. Ocena formalna dotyczy: wprowadzenia do tematu zajęć, określenia celu zajęć, aktywizacji studentów, przygotowania prowadzącego do zajęć w zakresie wskazywania przykładów praktycznych. Z kolei merytoryczna ocena zajęć przeprowadzana jest pod kątem analizy układu zajęć, literatury, prezentacji problemów, metod prowadzenia zajęć, wykorzystania studiów przypadków, stosowania materiałów i środków dydaktycznych, takich jak: folie, slajdy, przykłady, zadania, case study. Ponadto zarówno arkusz hospitacyjny, jak i sprawozdanie z hospitacji zawierają wolne miejsce przeznaczone na uwagi i zalecenia hospitującego. Podczas wizytacji uzyskano informację, iż ocena i zalecenia na temat prowadzenia zajęć dydaktycznych są przydatne do motywowania pracowników dydaktyczno- naukowych, do dbałości o wyższą jakość zajęć, merytoryczną poprawność realizowanych tematów i doskonalenie metod dydaktycznych, jednakże przeprowadzone dotychczas hospitacje zakończyły się na ogół uzyskaniem przez pracowników pozytywnych opinii na temat sposobu realizacji zajęć.

Udział studentów, jako interesariuszy wewnętrznych w monitorowaniu i okresowym przeglądzie programu kształcenia oraz w ocenie osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia zapewnia struktura organizacyjna wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, która wskazuje, iż na Wydziale Ekonomicznym działa Uczelniana oraz Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia i Oceny Jakości Kształcenia, w których pracach uczestniczy dwoje przedstawicieli Samorządu Studenckiego. Ponadto reprezentanci studentów biorą aktywny udział w obradach Rady Wydziału i Senatu, które zgodnie z zakresem kompetencji uczestniczą w doskonaleniu i zatwierdzeniu programu kształcenia. Realne oddziaływanie studentów, jako interesariuszy wewnętrznych na program kształcenia poświadcza organizacja cyklicznych spotkań ze studentami, które są protokolowane oraz

realizacja zgłaszanych postulatów, które dotyczyły np. zwiększenia ilości zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego w przypadku przedmiotów, takich jak: „Mikroekonomia”, „Makroekonomia”, „Matematyka”, „Rachunkowość”, „Matematyka finansowa”, „Analiza ekonomiczna”, „Międzynarodowe stosunki gospodarcze”, „Finanse publiczne”, „System podatkowy” oraz „Ekonomia integracji europejskiej”. Na wniosek osób działających w Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia i Oceny Jakości Kształcenia zrezygnowano z realizacji przedmiotów: „Historia myśli ekonomicznej”, „Technologie informacyjne” (wykłady) .

Ponadto studenci, jako interesariusze wewnętrzni mają wpływ na doskonalenie programu kształcenia oraz warunków i form jego realizacji poprzez uczestnictwo w ankietyzacji dotyczącej: *oceny nauczycieli akademickich*. Badanie przeprowadzane jest jeden raz w roku akademickim i posiada formę papierowej ankiety, której wypełnienie jest dobrowolne i anonimowe. W ramach badania studenci oceniają nauczycieli akademickich i zajęcia w skali 1-6, gdzie 1 oznacza ocenę niedostateczną, 2 – dopuszczającą, 3 – dostateczną, 4- dobrą, 5 – bardzo dobrą, 6 – celującą. Kryteriami oceny poziomu zadowolenia z prowadzonych zajęć i prowadzącego są: profesjonalizm i przygotowanie merytoryczne prowadzącego zajęcia; realizacja programu i sposób prowadzenia zajęć; możliwość kontaktu z prowadzącymi zajęcia poza godzinami zajęć. W toku wizytacji nie przedłożono wyników z dotychczas przeprowadzonych badań np. w formie raportu, gdyż jak ustalono z władzami uczelni ankiety są analizowane wyłącznie przez Prorektora ds. dydaktyki, który omawia je podczas systematycznych spotkań ze studentami i pracownikami. Przyjętą w ramach systemu praktyką jest podejmowanie działań doskonalących w formie rozmowy dyscyplinującej, która odbywa się w przypadku uzyskania przez nauczyciela średniej oceny poniżej 3. Aktualnie na podstawie uzyskanych wyników z ankietyzacji z jedną osobą rozwiązano stosunek pracy, a w przypadku drugiej zalecono ponowną ocenę. Ponadto w ankietach studenci deklarowali potrzebę organizacji zajęć praktycznych, a zatem w odpowiedzi na zgłoszony postulat dokonano zmiany formy realizacji zajęć w przypadku przedmiotu „Zastosowania komputerów w ekonomii”. Z kolei specjalność „Finanse i bankowość” zmieniono na „Finanse, bankowość i ubezpieczenia”.

W ocenie Zespołu PKA wskazane jest opracowanie raportu z przeprowadzonych wśród studentów badań oraz udostępnienie im zagregowanych wyników.

W przypadku interesariuszy zewnętrznych Uczelnia prowadzi działania mające na celu dostosowanie procesu kształcenia do potrzeb rynku pracy, są to w szczególności nieformalne spotkania z przedstawicielami pracodawców, przeglądy wyników badań rynku pracy, a także badanie losów zawodowych absolwentów. W ocenie władz jednostki oferta edukacyjna realizowana w ramach ocenianego kierunku umożliwia nabycie w/w oczekiwanych kwalifikacji, jak również pozwala na poszerzenie kwalifikacji i kompetencji zawodowych osób już zatrudnionych na stanowiskach o profilu ekonomicznym. W związku z powyższym dotychczasowy wpływ interesariuszy zewnętrznych na proces kształcenia dotyczył w głównej mierze doboru specjalności realizowanych w ramach wizytowanego kierunku, przykładowo sektor bankowy wskazywał na uruchomienie specjalności „Finanse, bankowość i ubezpieczenia”. W 2014 roku na prośbę interesariuszy zewnętrznych dopisano do listy przedmiotów specjalizacyjnych i fakultatywnych do wyboru przedmioty, takie jak: „Zarządzanie kapitałem ludzkim”, „Zachowania ludzi w sytuacjach trudnych” oraz „Psychologia pracy”. Na wniosek interesariuszy zewnętrznych i po konsultacjach z Wydziałową Komisją ds. Jakości Kształcenia i Oceny Jakości Kształcenia od 2016 roku wprowadzono do oferty kształcenia kierunku *ekonomia* zarówno na studiach I jak i II stopnia nową specjalność *Handel krajowy i zagraniczny*, która pomimo, iż aktualnie nie jest realizowana zawiera przedmioty specjalnościowe do wyboru, takie jak: „Zarządzanie projektami międzynarodowymi”, „Negocjacje handlowe”, „Outsourcing w biznesie”, „Marketing internetowy”, które w ramach konsultacji wskazali interesariusze zewnętrzni.

Ponadto przedstawiciele otoczenia zewnętrznego włączono w proces dydaktyczny poprzez powierzenie im zajęć, takich jak np.: „*Elementy prawa*”, „*Ochrona własności intelektualnej*”, „*Bhp*”, „*Zastosowanie komputerów*”, „*Organizacja i zarządzanie*”, „*Bilansoznawstwo i sprawozdawczość finansowa*”.

Wizytowana jednostka wykorzystuje do doskonalenia programu kształcenia opinie absolwentów pozyskane w wyniku bezpośrednich kontaktów nawiązanych z kadrami akademicką, kontynuacji kształcenia w wizytowanej uczelni w ramach studiów II stopnia, jak również wyniki z monitoringu losów zawodowych Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Społeczno-Ekonomicznej w Środzie Wielkopolskiej, prowadzonego przez MNiSW. W toku wizytacji władze jednostki przedstawiły informację, iż odpowiedzią na postulaty zgłaszane przez absolwentów jest oferta specjalności realizowanych w ramach wizytowanego kierunku, w szczególności specjalność „*Finanse, bankowość i ubezpieczenia*” oraz „*Rachunkowość finansowa*”, które aktualnie realizowane są zarówno na studiach I, jak i II stopnia. W wyniku zapotrzebowania absolwentów studiów I stopnia kierunku *ekonomia* w 2012 roku uruchomiono studia II stopnia. Ponadto na bieżąco są monitorowane wyniki badań na temat ekonomicznych losów absolwentów, które prowadzi Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w oparciu o bazę ZUS. W systemie znajdują się wygenerowane w 2016 roku raporty opracowane dla wizytowanej Uczelni, w tym dla kierunku *ekonomia* prowadzonego na Wydziale Ekonomicznym. Z raportów wynika, iż 90 absolwentów kierunku *ekonomia* prowadzonego na poziomie studiów niestacjonarnych I stopnia oraz 33 absolwentów kierunku prowadzonego na poziomie studiów niestacjonarnych II stopnia, którzy uzyskali dyplom w 2014 roku zostało objętych badaniem na poziomie ogólnokrajowym, przeprowadzonym w oparciu o dane z ZUS pt. „*Ekonomiczne aspekty losów absolwentów*”. W ocenie władz jednostki pozyskane dane są zadowalające i potwierdzają, że absolwenci studiów I i II stopnia kierunku *ekonomia* są zatrudniani po ukończeniu studiów na podstawie umowy o pracę najwcześniej spośród Uczelni w Wielkopolsce.

W opinii studentów Wydział angażuje studentów w proces projektowania i zatwierdzania programu kształcenia. Przedstawiciele studentów są członkami Rady Wydziału i Senatu oraz uczestniczą w pracach Komisji ds. Jakości Kształcenia i Oceny Jakości Kształcenia. Samorząd Studencki opiniuje program kształcenia. Warto zaznaczyć, że w Radzie Samorządu Studenckiego znajdują się przedstawiciele wszystkich kierunków studiów prowadzonych przez WWSSE w Środzie Wielkopolskiej, dzięki czemu Rada efektywnie reprezentuje wszystkich studentów uczelni. Dodatkowo co najmniej 2 razy w roku odbywają się spotkania Samorządu Studenckiego oraz starostów grup z Prorektorem ds. dydaktyki i dziekanami wydziałów. Na spotkaniach omawiane są wyniki ankiet oceniających nauczycieli akademickich oraz pozostałych pracowników uczelni. Podczas spotkań studenci mają również możliwość oceny jakości kształcenia oraz programów kształcenia, a także przedstawienia swoich sugestii dotyczących funkcjonowania uczelni. Podczas spotkania z zespołem oceniającym przedstawiciele Samorządu Studenckiego podkreślili, że aktywnie uczestniczą w procesie projektowania, zatwierdzania i weryfikacji programów kształcenia.

W celu doskonalenia programów kształcenia uczelnia prowadzi ankietę dla absolwentów, w której oceniają oni proces kształcenia oraz warunków studiowania.

Istotnym elementem monitorowania i oceny jakości kształcenia w tym programie studiów kierunku *ekonomia*, w opinii studentów, jest system ankietyzacji. Wyniki badań ankietowych są wykorzystywane do doskonalenia jakości kształcenia i okresowej oceny nauczycieli akademickich. Ankietyzacja przeprowadzana na Wydziale obejmuje: ocenę nauczycieli akademickich, pracowników dziekanatu, kwestury, biblioteki, bufetu, aktualność i dostępność informacji związanych z tokiem studiów, infrastruktury uczelni, dostępu do Internetu, a także możliwości prowadzenia badań naukowych. Wyniki ankietyzacji są analizowane przez Prorektora ds. dydaktyki oraz prezentowane podczas posiedzeń Rady

Wydziału oraz spotkania z Samorządem Studenckim. Nie są tworzone sprawozdania z wyników ankiet.

3.2

W ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia podejmowane są działania mające na celu sprawdzenie przyjętego sposobu zapewniania publicznego dostępu do informacji poszczególnym grupom interesariuszy. Z uzyskanej podczas wizytacji opinii władz jednostki wynika, iż zapewnia się studentom i innym beneficjentom procesu kształcenia pełne i aktualne informacje o programie kształcenia i realizacji procesu kształcenia oraz przyznawanych kwalifikacjach, rekrutacji, możliwościach dalszego kształcenia i zatrudnienia absolwentów. Przeglądowi podlegają różnego rodzaju źródła informacji, a w szczególności strona internetowa Uczelni, poprzez którą studenci mają dostęp do planów studiów, niezbędnych danych kontaktowych. Natomiast dostęp do ocen i wszelkich danych osobowych studenci mogą uzyskać logując się do systemu e- Student. Plany studiów są również wywieszane w gablotach w holu uczelni. Ponadto w Bibliotece uczelni każdy student może zapoznać się z ogólnodostępnymi kartami przedmiotów, w których określone są odpowiednie efekty kształcenia dla każdego z przedmiotu objętego planem studiów. Informacje na temat rekrutacji, oferty dydaktycznej, uzyskiwanych kwalifikacjach, zasadach dyplomowania przekazywane są na bieżąco przez pracowników Dziekanatu. Informacje na temat stypendiów są ogólnodostępne i są zamieszczone dla studentów na stronie internetowej oraz w gablotach znajdujących się w budynku uczelni. Dla studentów, którzy rozpoczynają studia informacje takie są dodatkowo przekazywane na początku roku akademickiego.

W ramach systemu zapewnienia jakości kształcenia określono regulacje dotyczące publikowania informacji na stronie. Osobą zapewniającą sprawny przepływ informacji pomiędzy studentami, a uczelnią jest Prorektor ds. dydaktyki. Ponadto studenci mają możliwość zgłoszenia uwag i nieprawidłowości w zakresie dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach bezpośrednio prowadzącym zajęcia, pracownikom administracji, a także poprzez przedstawicieli w Samorządzie Studenckim, Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia i Oceny Jakości Kształcenia, Radzie Wydziału lub Senacie. W zakresie przepływu informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach studenci oceniają nauczycieli akademickich. Oceny tej studenci dokonują w ramach ankietyzacji dotyczącej oceny zajęć dydaktycznych. Ponadto przepływ informacji weryfikowany jest także przez studentów podczas oceny pracowników Dziekanatu. W ocenie władz uczelni aktualne wyniki z powyższych badań wskazują, iż kadra akademicka oraz administracja właściwie wywiązują się ze swoich obowiązków. W przeszłości miała miejsce negatywna ocena jednego z pracowników dziekanatu, który w obecnej chwili już nie pracuje. Ocena zasobów informacyjnych dokonywana przez absolwentów odbywa się w sposób nieformalny poprzez bezpośrednie kontakty, a pozyskane dotychczas opinie były pozytywne i nie wskazywały na potrzebę doskonalenia przepływu informacji. W związku z powyższym sformułowane przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych opinie wskazują, iż wizytowana jednostka właściwie zapewnia dostęp do informacji, powyższe potwierdziła także grupa studentów uczestnicząca w spotkaniu z Zespołem PKA.

Rozwiązaniem systemowym jest sprawdzenie dostępności opisów programu kształcenia i modułów w ramach oceny programu kształcenia, co potwierdza przedłożony podczas wizytacji raport samooceny Wydziału Ekonomicznego za rok akademicki 2015/2016. Z raportu wynika, iż program kształcenia dla kierunku *ekonomia* jest ogólnie dostępny w formie elektronicznej, a także w innej formie poprzez Bibliotekę, co potwierdził w rozmowie Prorektor ds. dydaktyki.

W wyniku obecnie przeprowadzonego oglądu zasobów informacyjnych zamieszczonych na stronie internetowej uczelni należy stwierdzić, że w strefie studenta, odnośniku do Wydziału

Ekonomicznego wizytowana jednostka zamieściła informacje, takie jak: plany zajęć, efekty kształcenia oraz program praktyk. Nie zidentyfikowano swobodnego dostępu do kart przedmiotów (sylabusów). Zakładka strefa studenta zawiera także materiały obejmujące aktualne informacje dotyczące wdrożonego systemu opieki nad studentami, w tym druki i informacje takie jak: deklaracja na praktyki; dokumenty dotyczące zwolnienia z odbywania praktyk studenckich; wzór wypełniania deklaracji dotyczącej odbycia praktyk; wzór wypełniania dzienniczka praktyk; wzór strony tytułowej do pracy licencjackiej; oświadczenie studenta dot. plagiatu; wymagane dokumenty do obrony. Strona uczelniana pod adresem <http://www.wwsse.pl/Stypendia,19.html>) w zakładce stypendia zawiera informacje na temat pomocy materialnej, w tym wnioski i druki do pobrania. W biuletynie informacji publicznej znajdującym się na stronie uczelni zamieszczane są dokumenty formalnie regulujące zasady udzielania i formy pomocy materialnej, w szczególności Regulamin przyznawania pomocy materialnej dla studentów WWSSE w Środzie Wlkp., a także Statut i Regulamin studiów. W wyniku przeglądu biuletynu należy stwierdzić, że poza wskazanymi powyżej oraz aktualnym składem Władz Uczelni, Regulaminem Studiów Podyplomowych WWSSE w Środzie Wlkp., Zarządzeniem Rektora nr 1, wydanym w związku z zaległościami w opłatach czesnego i Zarządzeniem Rektora nr 3 w sprawie zbliżających się egzaminów licencjackich biuletyn nie zawiera innych wewnętrznych aktów prawnych, w szczególności podejmowanych przez Senat uchwał i wydawanych przez Rektora Uczelni zarządzeń. W zakładce rekrutacja widnieją materiały dotyczące zasad rekrutacji na wizytowany kierunek studiów.

Ponadto na stronie internetowej Uczelni znajduje się zakładka poświęcona jakości kształcenia - Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia (WSZJK), jednakże zamieszczone w niej dane nie zawierają wyników związanych z bieżącym monitorowaniem jakości kształcenia oraz jego wynikami.

W opinii studentów, Wielkopolska Wyższa Szkoła Społeczno- Ekonomiczna w Środzie Wielkopolskiej zapewnia publiczny dostęp do informacji. Informacje o rekrutacji i jej zasadach dostępne są na stronie internetowej uczelni. Uczelnia dociera do przyszłych studentów poprzez reklamy prasowe, reklamę w TV lokalnej, reklamę radiową, ulotki, informatory oraz plakaty reklamowe. WWSSE promuje się również podczas Targów Edukacyjnych organizowanych przez Międzynarodowe Targi Poznańskie. Oferta kształcenia jest publicznie dostępna w Internecie. Studenci korzystają z informacji zawartych na stronie internetowej Wydziału potwierdzając aktualne informacje o programie i procesie kształcenia. Ponadto są tam wszystkie niezbędne dokumenty związane z procesem studiowania. Studenci mają również dostęp do wirtualnej platformy e-student, gdzie znajdują się ich oceny oraz wszystkie indywidualne dane dotyczące toku studiów. Karty przedmiotów nie są dostępne dla studentów w Internecie. Nauczyciele akademicki prezentują ich treść podczas pierwszych zajęć, studenci mają również możliwość zapoznania się z ich treścią w bibliotece. Wszelkich informacji na temat rekrutacji, oferty dydaktycznej, uzyskiwanych kwalifikacji, zasad dyplomowania udziela studentom również dziekanat. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci wyrazili pozytywną opinię dotyczącą dostępności informacji związanych z tokiem studiów. Studenci mogą w sposób formalny oceniać przydatność udostępnianych treści w ramach ankiety oceniającej dla studentów WWSSE w Środzie Wielkopolskiej.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia zawiera zasady dotyczące tworzenia, doskonalenia i modyfikacji programu kształcenia. W ramach struktury organizacyjnej systemu funkcjonuje Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia i Oceny Jakości Kształcenia, choć struktura organizacyjna systemu może stanowić jego słabszą stronę, ponieważ nie zapewnia interesariuszom zewnętrznym udziału w monitorowaniu i okresowym przeglądzie programu kształcenia. Prowadzona przez Uczelnię, w tym Wydział Ekonomiczny współpraca z

otoczeniem zewnętrznym odbywa się na podstawie nieformalnych konsultacji oraz spotkań Prorektora ds. dydaktyki, co zdaniem władz jednostki zapewnia w stopniu wystarczającym wpływ interesariuszy zewnętrznych na realizację programu kształcenia na kierunku *ekonomia*. Z kolei w ocenie Zespołu PKA w oparciu o różne źródła informacji wizytowana jednostka uwzględnia w programie kształcenia opinie interesariuszy zewnętrznych, w tym potrzeby rynku pracy,

Wydział angażuje studentów w proces projektowania i zatwierdzania programu kształcenia. Przedstawiciele studentów są członkami Rady Wydziału i Senatu oraz uczestniczą w pracach Komisji ds. Jakości Kształcenia i Oceny Jakości Kształcenia. Samorząd Studencki opiniuje program kształcenia. Dodatkowo co najmniej 2 razy w roku odbywają się spotkania Samorządu Studenckiego oraz starostów grup z Prorektorem ds. dydaktyki i dziekanami wydziałów.

Dopracowania w systemie wymaga opis działań w zakresie monitorowania programu kształcenia, który nie uwzględnia szeregu czynności podejmowanych np. w ramach nadzoru nad procesem dyplomowania, dokumentacją potwierdzającą etapowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Realizacja programu kształcenia budzi pewne wątpliwości natury organizacyjnej, o czym świadczą zidentyfikowane nieprawidłowości w przydziale zajęć pod kątem posiadanych przez kadrę kompetencji i kwalifikacji do prowadzenia poszczególnych przedmiotów. Szczegółowy wykaz zajęć, których obsada jest nieprawidłowa zawiera także załącznik nr 6 raportu, stąd wskazane przykłady potwierdzają, iż działanie systemu w obszarze przeglądu kadry nie jest w pełni skuteczne. Z kolei w przypadku przeglądu programu kształcenia nie dostrzeżono: niespójności sylabusów przedmiotów, pod kątem realizacji wszystkich efektów kształcenia, nietrafności doboru stosowanych metod i form realizacji i weryfikacji efektów, w tym metod dydaktycznych, elementarnego udziału interesariuszy zewnętrznych w ocenie realizacji efektów kształcenia i doskonaleniu programu. W ocenie Zespołu PKA podejmowane działania umożliwiają budowanie kultury jakości, jednakże kluczową rolę w ocenie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia pełni skuteczność wdrożonych procedur i podejmowanych działań projakościowych, które powinny być zorientowane na doskonalenie programu kształcenia, ocenę realizacji efektów kształcenia, a w szczególności podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. W wyniku wskazania przez Zespół PKA niedoskonałości w procesie dydaktycznym należy uznać, iż przyjęte rozwiązania i procedury systemowe wymagają wzmocnienia.

Mocną stroną systemu jest stosowanie narzędzi umożliwiających interesariuszom wewnętrzną ocenę i wpływ na realizowany program i warunki kształcenia, a także dostęp do informacji.

Z rozmów i spotkań przeprowadzonych podczas wizytacji ze studentami, nauczycielami akademickimi, władzami jednostki, a także osobami odpowiedzialnymi za wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia wynika, iż w wizytowanej jednostce prawidłowo funkcjonuje system upowszechniania informacji o programie i procesie kształcenia, jednakże przeprowadzony przez Zespół PKA przegląd zawartości strony internetowej Uczelni wykazał, iż zasób ogólnodostępnych informacji skierowanych do poszczególnych grup interesariuszy wymaga uzupełnienia.

Dobre praktyki

- Na uczelni regularnie odbywają się spotkania Samorządu Studenckiego oraz starostów grup z Prorektorem ds. dydaktyki i dziekanami wydziałów. Na spotkaniach omawiane są wyniki ankietyzacji, studenci mają również możliwość oceny jakości kształcenia oraz programów kształcenia, a także przedstawienia swoich sugestii dotyczących funkcjonowania uczelni.

Zalecenia

- wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia wymaga uspołecznienia poprzez zaangażowanie w większym zakresie niż dotychczas wszystkich pracowników Uczelni, w szczególności osób wchodzących w skład Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia i Oceny Jakości Kształcenia;
- wskazane jest dokumentowanie działań podejmowanych na rzecz zapewnienia jakości kształcenia, jak również upowszechnianie wyników potwierdzających monitorowanie jakości kształcenia;
- przeprowadzenie kompleksowego przeglądu programu, w tym sylabusów wszystkich przedmiotów pod kątem zidentyfikowanych przez Zespół Oceniający niedoskonałości w procesie dydaktycznym, w szczególności odnoszących się do programu kształcenia realizowanego na wizytowanym kierunku, które wskazano w powyższej części raportu (kryterium 2);
- doskonalenie procesu dyplomowania poprzez wewnętrzną weryfikację prac dyplomowych i etapowych, formułowanie zaleceń i konsekwentne ich przestrzeganie
- Zaleca się upublicznienie na stronie internetowej uczelni kart przedmiotów.
- Zaleca się tworzenie sprawozdań z wyników ankiet oraz udostępnianie ich pracownikom uczelni oraz studentom.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

- 2.1. Liczba, dorobek naukowy/artystyczny oraz kompetencje dydaktyczne kadry
- 2.2. Obsada zajęć dydaktycznych
- 2.3. Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1.

Do minimum kadrowego zgłoszono pierwotnie 3 osoby z tytułami naukowymi profesora, 5 osób ze stopniami naukowymi doktora habilitowanego i 4 osoby ze stopniami naukowymi doktora. Każdy został zgłoszony na studia I i II stopnia i każdy przeszedł pomyślnie weryfikację formalną. W trakcie wizytacji do minimum kadrowego dołączono jeszcze 1 osobę ze stopniem doktora, także na studia I i II stopnia. W sensie formalnym (na podstawie posiadanych dyplomów) niektóre z tych osób są spoza dyscyplin naukowych, na których oparto koncepcję kształcenia, jest bowiem profesor nauk humanistycznych, profesor nauk matematycznych i doktor habilitowany nauk ekonomicznych w zakresie towaroznawstwa. Przegląd publikacji naukowych pozwolił jednak uznać, że dorobek tych osób w znaczącej części należy do dyscypliny ekonomia. W efekcie do minimum kadrowego studiów I i II stopnia Zespół Oceniający zaliczył 8 samodzielnych nauczycieli akademickich (7 z nich ma dorobek naukowy z ekonomii, przy czym 2 łączy go z dorobkiem z finansów, 1 z dorobkiem z towaroznawstwa i 1 z dorobkiem z matematyki, a ósma z tych osób ma dorobek naukowy z dyscypliny finanse) i 4 doktorów (2 z dorobkiem z nauk o zarządzaniu, 1 z dorobkiem z ekonomii i 1 z dorobkiem z nauk o zarządzaniu oraz z ekonomii). Jednej osoby ze stopniem doktora nie zaliczono do minimum kadrowego ze względu na brak dorobku naukowego w ostatnich 29 latach. Cenne doświadczenie zawodowe tego doktora (z zakresu zarządzania) pozwoli go zaliczyć do minimum kadrowego w przypadku zmiany profilu kształcenia na praktyczny. Po uzupełnieniu niezbędnej dokumentacji dotyczących 1 osoby zgłoszonej w trakcie wizytacji wymóg posiadania minimum kadrowego jest spełniony.

Poza osobami zgłoszonymi do minimum kadrowego zajęcia na ocenianym kierunku prowadzi 5 samodzielnych nauczycieli akademickich, 9 doktorów i 8 magistrów. Z tej grupy osoby prowadzące badania naukowe można zaliczyć do dyscyplin: *ekonomia* (ekonometria przestrzenna, polityka gospodarcza, badania koniunktury i kryzysów), nauki o zarządzaniu

(zarządzanie przestrzenne, lean management, zarządzanie innowacjami), finanse (rozliczenia i systemy płatnicze, rachunkowość), pedagogika, socjologia, prawo, matematyka, a pozostali mają kwalifikacje z zakresu ekonomii, prawa, językoznawstwa, matematyki, informatyki, kultury fizycznej. Liczba osób i różnorodność kwalifikacji w tym zespole jest odpowiednia ze względu na efekty kształcenia i treści programowe. Dotyczy to reprezentowanych dyscyplin naukowych i kierunków ukończonych studiów. Wszyscy nauczyciele akademicki prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku mają doświadczenie dydaktyczne. Większość z nich od dawna prowadzi zajęcia na tej i innych uczelniach. Niektórzy doświadczenie zdobywali pracując jako nauczyciele w szkołach średnich. Ich przygotowanie do stosowania aktywizujących metod dydaktycznych nie jest jednak jednolite. Nie dostrzeżono szczególnie oryginalnych przypadków wykorzystywania metod aktywizujących, choć oczywiście studia przypadków, rozwiązywanie zadań, praca zespołowa nad projektami (niektóre są bardzo proste), dyskusje itp. są praktykowane.

4.2

Obsada zajęć dydaktycznych jest w większości przedmiotów odpowiednia. Są jednak przypadki niewłaściwej obsady zajęć dydaktycznych, ze względu na profil badawczy nauczyciela akademickiego i brak dorobku naukowego w dyscyplinie, z którą związane są prowadzone przedmioty. I tak: przedmiot-system bankowy wyklada nauczyciel akademicki ze stopniem naukowym doktora prowadzący badania z zachowań konsumentów. Rynek kapitałowy i finansowy wyklada doktor habilitowany towaroznawstwa, którego badania obok towaroznawstwa dotyczą mikroekonomii. Bliższe informacje zamieszczono w załączniku 6.

4.3

Polityka kadrowa Uczelni pozostaje pod wpływem bliskości dużego ośrodka akademickiego, jakim jest Poznań. To pozwala korzystać z dostępności dobrze wykwalifikowanych kadr akademickich i mniejszy nacisk kłaść na kształcenie kadr własnych. Uzyskano jednak informacje o merytorycznym wparciu młodszych pracowników nauki przez bardziej doświadczonych, w tym o zwyczaju udziału tych młodszych w wykładach i seminariach prowadzonych przez profesorów. Ponadto Uczelnia zapewnia swym pracownikom wsparcie w postaci możliwości publikacji we własnym periodyku naukowym, dofinansowania innych publikacji, udziałów w konferencjach i przewodów akademickich, a także promuje i wspiera udział w wymianie międzynarodowej. W ostatnich 2 latach dofinansowanie dotyczyło 2 przewodów habilitacyjnych osób związanych z ocenianym kierunkiem.

Są podania nauczycieli akademickich ubiegających się o pracę w tej Uczelni, w tym na ocenianym kierunku i z tych ofert korzysta się w miarę potrzeby pod warunkiem wysokiego poziomu kwalifikacji i ich zgodności z programem zajęć. Kadra podlega ocenom okresowym według zasad obowiązującego prawa. Bierze się w nich pod uwagę udokumentowany dorobek naukowy i dydaktyczny oraz wyniki ankietowych ocen studenckich. Wyniki tych ocen wykorzystuje się przede wszystkim jako podstawę do bieżących działań stymulujących poprawę jakości (rozmowy, porady, przedsięwzięcia szkoleniowe), ale także selekcji kadr.

Studenci mają możliwość oceny nauczycieli akademickich po zakończeniu każdego roku akademickiego. Ocena prowadzona jest w formie ankiet papierowych. Ankieta oceniająca dla studentów WWSSE w Środzie Wielkopolskiej zawiera pytania dotyczące profesjonalizmu i przygotowania merytorycznego prowadzącego, realizacji programu i sposobu prowadzenia zajęć, a także możliwość kontaktu z prowadzącym poza godzinami zajęć. W ankiecie jest również miejsce na dodatkowe uwagi i sugestie studentów. W przypadku negatywnych wyników danego nauczyciela akademickiego Prorektor przeprowadza rozmowę mającą na celu poprawę jakości wykonywanych przez danego nauczyciela obowiązków dydaktycznych. W

przypadku braku poprawy uczelnia kończy współpracę z nauczycielem akademickim. Studenci przyznali, że zdarzyła się sytuacja zwolnienia nauczyciela akademickiego, który nieodpowiednio wypełniał swoje obowiązki. Ocena nauczycieli akademickich przez studentów stanowi jedno z trzech kryteriów okresowych ocen nauczycieli akademickich. Ocena okresowa obejmuje działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną. Wyniki ankiet są analizowane przez Prorektora ds. studenckich i prezentowane w formie ustnej podczas spotkania z Samorządem oraz podczas posiedzeń Rady Wydziału. Wyniki ankiet nie są publikowane, nie powstają również raporty, do których wgląd mieliby pracownicy uczelni. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci przyznali, że chcieliby mieć dostęp do wyników ankiet.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Kierunek *ekonomia* ma minimum kadrowe spełniające wymagania na studiach I i II stopnia. Nie ma ono żadnych rezerw, zaletą zaś jest większy, niż to wymagane przepisami prawa, udział w minimum kadrowym profesorów i doktorów habilitowanych. Pozostała kadra naukowo-dydaktyczna jest wystarczająco liczna i ma dostatecznie różnorodne kwalifikacje, lecz dostrzegalny jest niedostatek osób zajmujących się naukowo makroekonomią i mikroekonomią. Obsada zajęć na ogół jest właściwa ale w kilku przedmiotach wymaga zmiany. Polityka kadrowa jest typowa dla niedużych uczelni. W pewnym stopniu sprzyja rozwojowi własnych kadr, lecz bardziej jest oparta na pozyskiwaniu kadr z zewnątrz.

Studenci mają możliwość oceny nauczycieli akademickich po zakończeniu każdego roku akademickiego, w formie ankiet papierowych. Studenci pozytywnie ocenili formę ankiet, przyznali również, że dostrzegają zmiany wynikające z ich wypełniania. Ocena nauczycieli akademickich przez studentów stanowi jedno z trzech kryteriów okresowych ocen nauczycieli akademickich. W przypadku negatywnej oceny danego nauczyciela przez studentów jednostka podejmuje działania w celu poprawy jakości wykonywanych przez niego obowiązków dydaktycznych. Wyniki ankiet są omawiane podczas posiedzeń Rady Wydziału oraz spotkania z Samorządem Studenckim. Wyniki ankiet nie są publikowane, nie powstają również raporty, do których wgląd mieliby pracownicy uczelni i studenci.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Dostosować obsadę zajęć do uwag Zespołu Oceniającego.

Zapewnić w obsadzie zajęć zgodność dorobku naukowego z dyscypliną naukową, z którą związane są prowadzone zajęcia.

Ze względu na perspektywę przejścia na praktyczny profil kształcenia zaleca się pozyskanie kadry z doświadczeniem zawodowym uzyskanym poza szkolnictwem wyższym, a związanym z zakresem kierunku *ekonomia*, a w szczególności z efektami określonymi dla umiejętności.

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia **Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5**

Cele strategiczne Uczelni zakładają:

-utrzymanie atrakcyjnej oferty edukacyjnej i wysokich standardów nauczania

-Zapewnienie silnej więzi Uczelni z otoczeniem gospodarczym i społecznym poprzez utrzymanie skutecznej i efektywnej komunikacji

Podnoszenie jakości i umiędzynarodowienie badań naukowych

Przeprowadzona wizytacja, rozmowy z kadrą akademicką, studentami i władzami uczelni pozwala uznać, iż uczelnia pełni w regionie ważną rolę instytucji edukacyjnej, opiniotwórczej i

kulturotwórczej. Uczelnia współpracuje z samorządami lokalnymi i regionalnymi, urzędami miast i powiatów, firmami sektora małych i średnich przedsiębiorstw, organizacjami społecznymi, kulturalnymi, instytucjami oświatowymi. Współpraca z otoczeniem społecznym i gospodarczym obejmuje takie formy jak: udział przedstawicieli otoczenia gospodarczego i społecznego w konsultacjach programowych nad ofertą specjalności, efektami szczegółowymi i sposobami ich weryfikacji, identyfikacja potrzeb lokalnego rynku pracy, organizacja praktyk zawodowych, oferowanie przez instytucje zewnętrzne tematyki prac dyplomowych jako problemy do rozwiązania i wdrożenia. Efektem konsultacji z przedstawicielami pracodawców jest oferta specjalności. W odpowiedzi na propozycję sektora bankowego oraz firm ubezpieczeniowych zmieniono program i nazwę specjalności z finansów i bankowości na finanse, bankowość i ubezpieczenia oraz rozszerzono zakres przedmiotów specjalizacyjnych do wyboru o przedmioty z zakresu ubezpieczeń. W zakresie weryfikacji efektów kształcenia uczelnia zaprosiła do współpracy firmy i zachęciła do zgłaszania tematyki prac dyplomowych. W ramach tej formy współpracy powstały prace dyplomowe:

Rola przedstawicieli handlowych w przedsiębiorstwie „ALTAX” Sp. z o. o.

Rozwój bankowości elektronicznej w Spółdzielczym Banku Ludowym im. Ks. P.

Wawrzyniaka w Śremie.

Gospodarka finansowa Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Kostrzynie.

Motywowanie pracowników w usługowym przedsiębiorstwie na przykładzie firmy Autostrada Eksploatacja,

w ocenach których brali udział również przedstawiciele firm zgłaszających tematy.

Władze Uczelni jak i kadra akademicka podczas wizytacji sygnalizowała duże zapotrzebowanie lokalnego rynku pracy na absolwentów kierunku *ekonomia*. Systemowe spotkania z przedstawicielami pracodawców a w szczególności firm współpracujących z Uczelnią w ramach organizacji praktyk zawodowych pozwoliły na identyfikację potrzeb rynku pracy. Poszukiwani są absolwenci którzy potrafią wykorzystać - zdobytą wiedzę w praktycznej działalności ekonomicznej, są gotowi do współpracy i współdziałania z innymi - specjalistami i niespecjalistami - zarówno podczas pracy indywidualnej jak i zespołowej. Stąd też do realizacji procesu kształcenia zaproszono kadrę praktyków gospodarczych jak i kadrę akademicką posiadającą doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, w celu nabywania przez studentów umiejętności współpracy wprowadzono do programu formę projektów zespołowych. Z uzyskanych podczas wizytacji informacji od władz jednostki oraz Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia i Oceny Jakości Kształcenia wynika, iż obecnie nie odczuwa się potrzeby sformalizowania współpracy z otoczeniem zewnętrznym, poza listami intencyjnymi, które dotyczą podjęcia rocznej współpracy w zakresie organizacji praktyk studenckich. Aktualnie listy intencyjne podpisano z podmiotami takimi jak: Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o. o w Poznaniu; Powszechna Kasa Oszczędności Banku Polskiego SA Oddział I w Środzie Wielkopolskiej; Firma Audytorska CGS-Audyt Spółka z o. o w Poznaniu; Izba Administracji Skarbowej w Poznaniu; Fabryka Stropów Sp. z o. o w Poznaniu; KONBET POZNAŃ Sp. z o. o oraz Bank Zachodni WBK S.A I Oddział Środa Wielkopolska. Uczelnia pozyskuje od tych organizacji opinie dotyczące umiejętności studentów obserwowanych i weryfikowanych podczas praktyk zawodowych. W ocenie Zespołu PKA, z uwagi na perspektywę przejścia na praktyczny profil kształcenia, należy podjąć starania, aby prowadzić systemową współpracę z otoczeniem zewnętrznym, w szczególności wskazane byłoby podpisanie długoterminowych umów lub porozumień, obejmujących także konsultację programów kształcenia oraz powołanie przy Uczelni np. Rady Pracodawców, zrzeszającej przedstawicieli różnego rodzaju podmiotów związanych z prowadzonymi kierunkami w Wielkopolskiej Wyższej Szkole Społeczno-Ekonomicznej w Środzie Wielkopolskiej. Z rozmowy przeprowadzonej z Prorektorem ds. dydaktyki oraz z informacji zamieszczonych w raporcie samooceny wynika, iż wizytowana jednostka kształci studentów *ekonomii* pod

szczególne potrzeby regionalnego rynku pracy, dlatego też zgodnie z postulatami zgłoszonymi przez przedstawicieli przedsiębiorstw, banków, biur rachunkowych oraz firm szkoleniowych ukształtowana została koncepcja kształcenia i sylwetka absolwenta wyposażonego w określoną wiedzę, umiejętności i kompetencje. Analiza rynku oraz przeprowadzone konsultacje wykazały znaczne zapotrzebowanie na wykształcenie kadr, szczególnie pod kątem odpowiedniego przygotowania, w tym posiadania kompetencji miękkich, takich jak: umiejętność pracy indywidualnej i zespołowej, a także do diagnozowania problemów ekonomicznych w odniesieniu do działalności praktycznej; wyboru i zastosowania metod i form działania biorąc pod uwagę ich adekwatność do problemów występujących w konkretnych obszarach działalności ekonomicznej; posługiwania się zdobytą wiedzą w praktycznej działalności ekonomicznej. Prowadzona współpraca wymaga systemowego podejścia, szczególnie wskazanego przy realizacji praktycznego profilu kształcenia, który w wizytowanej jednostce planuje się realizować od przyszłego roku akademickiego. Zdaniem Zespołu PKA pozytywnym elementem współpracy jest włączenie interesariuszy zewnętrznych w proces dydaktyczny poprzez powierzenie im do realizacji niektórych zajęć dydaktycznych.

Zgodnie z funkcjonującym w WWSSE w Środzie Wlkp. Wewnętrznym Systemem Jakości Kształcenia uczelnia w celu dostosowania procesu kształcenia do wymogów rynku pracy systematycznie prowadzi przegląd wyników badań rynku pracy.

RAPORT opracowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego przedstawiający sytuację absolwentów szkół wyższych w Polsce na rynku pracy od momentu uzyskania dyplomu, wskazuje iż 96,7% absolwentów średzkiej uczelni studiów II stopnia i 95,9% absolwentów studiów I stopnia podjęło pracę na umowę o pracę.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Uczelnia współpracuje z samorządami lokalnymi i regionalnymi, urzędami miast i powiatów, firmami sektora małych i średnich przedsiębiorstw, organizacjami społecznymi, kulturalnymi, instytucjami oświatowymi. Współpraca z otoczeniem społecznym i gospodarczym obejmuje takie formy jak: udział przedstawicieli otoczenia gospodarczego i społecznego w konsultacjach programowych nad ofertą specjalności, efektami szczegółowymi i sposobami ich weryfikacji, identyfikacja potrzeb lokalnego rynku pracy, oferta tematyki prac dyplomowych, organizacja praktyk zawodowych.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

W związku z przejściem na praktyczny profil kształcenia zaleca się:

- podjęcie systemowej współpracy z otoczeniem społeczno- gospodarczym (w tym powołanie organu opiniującego i doradczego a także podpisanie długoterminowych umów lub porozumień w zakresie konsultacji programów kształcenia co ma szczególne znaczenie w pespektywie przejścia na praktyczny profil kształcenia)
- zapewnienie trwałej obecności przedstawicieli pracodawców w procesie kształcenia, podjęcie wspólnych prac z przedstawicielami pracodawców nad projektowaniem efektów kształcenia dla profilu praktycznego, sposobami weryfikacji efektów kształcenia w zakresie umiejętności w szczególności tych związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym, -
- opracowanie kryteriów doboru organizacji w których odbywać się będą 3 miesięczne praktyki zawodowe
- rozszerzenie zbioru organizacji, w których odbywać się będą praktyki zawodowe
- utworzenie wspólnie z pracodawcami banku tematów prac dyplomowych i etapowych.

Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Uczelnia zgodnie ze strategią rozwoju realizuje, choć w skromnym zakresie, współpracę międzynarodową. Uczelnia od kilku lat współpracuje z Międzynarodowym Uniwersytetem Ekonomiczno – Humanistycznym im. S. Demianchuka w Równem na Ukrainie. Współpraca ta obejmuje kształcenie studentów , a także wizyty studyjne pracowników naukowych,

.W Wielkopolskiej Wyższej Szkole Społeczno-Ekonomicznej w Środzie Wielkopolskiej studiuje 48 studentów z Ukrainy. Umowa zapewnia przygotowanie językowe studentów przez stronę ukraińską, natomiast Uczelnia WWSSE zapewnia dodatkowe nauczanie języka polskiego na I roku studiów. Jeden z profesorów Uczelni jest jednocześnie pracownikiem Międzynarodowego Ekonomiczno-Humanistycznego Uniwersytetu im. S. Demianchuka w Równem. Studenci uczestniczyli w dwóch zorganizowanych przez WWSSE w Środzie Wlkp. konferencjach naukowych, na których systematycznie reprezentowana jest współpracująca uczelnia z Ukrainy. Również kadra Uczelni bierze udział w konferencjach organizowanych przez Uczelnię w Równem. Wygłoszono na nich dwa referaty. Obecnie nauczyciele akademicy obu ośrodków prowadzą prace nad wspólnym polsko – ukraińskim podręcznikiem – Problemy społeczno- ekonomiczne.

Uczelnia na kierunku *ekonomia* nie prowadzi zajęć w języku obcym. Znacząca część kadry jest przygotowana do prowadzenia zajęć w języku angielskim. Na studiach pierwszego stopnia studenci mają lektorat z języka obcego, przy czym zalecany jest język angielski .Na studiach drugiego stopnia studenci realizują przedmiot język angielski w biznesie – ukierunkowany przede wszystkim dobór odpowiedniego słownictwa z zakresu ekonomii.

W opinii studentów Jednostka prowadząca wizytowany kierunek podejmuje podstawowe działania w celu umiejdzynarodowienia procesu kształcenia. Studenci studiów I stopnia na kierunku *ekonomia* uczestniczą w obowiązkowych lektoratach z języka obcego na pierwszym oraz drugim roku studiów. Studenci sami deklarują swój poziom znajomości języka, jednakże w toku zajęć nauczyciele akademicy na bieżąco weryfikują ich poziom. W przypadku kiedy student błędnie określił swój poziom znajomości języka jest przenoszony do innej grupy. Program kształcenia na studiach II stopnia nie przewiduje lektoratów z języka obcego. Studenci realizują jedynie przedmiot język angielski w biznesie, który trwa przez jeden semestr. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci wyrazili pozytywną opinię dotyczącą poziomu zajęć z języka obcego oraz podziału na grupy poziomujące. Studenci kierunku *ekonomia* nie mają możliwości wyboru fakultatywnych przedmiotów prowadzonych w języku angielskim. Na wydziale odbywają się dodatkowe wykłady gościnne prowadzone w językach obcych, w których studenci wizytowanego kierunku mogą wziąć udział.

Jednostka informuje studentów o możliwości uczestnictwa w międzynarodowych programach mobilności. Osoby obecne na spotkaniu z zespołem oceniającym przyznały, że nie są zainteresowane udziałem w tego typu programach z powodu pracy zawodowej oraz kosztów wyjazdu. Osoby obecne na spotkaniu z zespołem oceniającym przyznały, że są informowane o takiej możliwości, jednakże nie są one zainteresowani wyjazdem.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Za silną stronę procesu umiejdzynarodowienia można uznać kilkuletnią współpracę z Międzynarodowym Uniwersytetem Ekonomiczno – Humanistycznym im. S. Demianchuka w Równem na Ukrainie a także kształcenie studentów z Ukrainy. Natomiast słabością procesu umiejdzynarodowienia jest oferta kształcenia w języku obcym zawierająca zbyt małą liczbę godzin języka obcego ,brak zajęć prowadzonych w języku obcym , a także brak udziału

studentów w wymianie międzynarodowej (co wynika przede wszystkim z zaangażowania studentów w pracę zawodową).

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Rozwijać współpracę międzynarodową w zakresie wymiany doświadczeń w procesie kształcenia praktycznego poprzez realizowanie projektów dydaktycznych

Rozpocząć współpracę międzynarodową z uwagi na położenie geograficzne z uczelnią krajów sąsiednich z doświadczeniem w zakresie kształcenia praktycznego

Wprowadzić do oferty dydaktycznej obowiązkowy przedmiot prowadzony w języku obcym

- Zaleca się wprowadzenie lektoratów z języka obcego również na trzecim roku studiów I stopnia i zwiększenie wymiaru godzin.

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

7.1. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa

7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1

Uczelnia mieści się w nowym, specjalnie dla jej celów zaprojektowanym obiekcie. Jest on nowoczesny, estetyczny i funkcjonalny. Przyjęto, że do dyspozycji kierunku *ekonomia* jest aula, 3 sale wykładowe, 3 sale ćwiczeniowe i 2 pracownie komputerowe po 30 stanowisk studenckich. W razie potrzeby udostępnia się także inne sale. W salach są projektory multimedialne. W pracowniach komputerowych są dobrej jakości laptopy. Dostępne jest oprogramowanie typu Office i Comarch Optima w wersji edukacyjnej, przydatne do zajęć finansowo-księgowych i niektórych zajęć z zarządzania, a Office (arkusz kalkulacyjny) także do statystyki, ekonometrii i zajęć pokrewnych. Jest w uczelni dostęp do sieci bezprzewodowej, a w ramach programu Microsoft Imagine studenci otrzymują bezpłatny dostęp do oprogramowania tej firmy.

Ponadto jest dobre zaplecze socjalne. Do dyspozycji studentów jest bufet a także duży parking. Rozwiązaniem szczególnym jest pokój studencki z zamykanymi szafkami i kąpielnią socjalną, dostępny przez cały tydzień, mimo że nie ma studiów stacjonarnych.

Infrastruktura kierunku stwarza dobre warunki do pracy naukowej i do kształcenia. Nie stwarza żadnych zagrożeń, a nawet jest ponadprzeciętnie wygodna i estetyczna.

Studenci potwierdzili, iż mogą korzystać z infrastruktury uczelni poza godzinami zajęć, również w trakcie tygodnia. Wielkość i liczba sal z punktu widzenia studentów jest dostosowana do ich potrzeb. Na terenie uczelni działa sieć Wi-Fi. Podczas spotkania z zespołem oceniając studenci przyznali, że w niektórych częściach budynku sieć nie funkcjonuje prawidłowo. Władze uczelni mają świadomość tego problemu i podejmują działania w celu jego rozwiązania. Dodatkowo WWSSE dysponuje salą gimnastyczną z zapleczem sanitarnym, boiskami sportowymi do koszykówki, siatkówki i piłki ręcznej oraz kortem tenisowym. Budynki, w których odbywają się zajęcia dydaktyczne są w pełni przystosowane do potrzeb osób z niepełno sprawnościami. WWSSE zapewnia studentom z niepełnosprawnościami narządu ruchu bezproblemowy dostęp do budynków uczelni, poprzez zaprojektowane podjazdy, toalety oraz windę, z przeznaczeniem dla osób z niepełnosprawnościami.

7.2

Uczelnia posiada własną bibliotekę z czytelnią, w której są stanowiska komputerowe. Zbiory biblioteki to około 15 tys. woluminów książek i około 100 tytułów czasopism. Ponadto jest dostęp do Wirtualnej Biblioteki Nauki i do wypożyczalni cyfrowej ACADEMICA. Funkcjonuje elektroniczny system obsługi biblioteki z katalogiem MOL-Optivum. Ponadto studenci mają dostęp do zbiorów: Miejskiej Biblioteki Publicznej im. R.W. Berwińskiego w Środzie Wlkp., Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Środzie Wlkp., Biblioteki Poznańskiej Wyższej Szkoły Biznesu, Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego i Biblioteki KUL.

Własna biblioteka ma dobre zbiory podręczników dla kierunku ekonomia, a także publikacji naukowych, w tym zeszytów naukowych wydawanych przez kilka uczelni i oczywiście własnego wydawnictwa „Studies of Economic and Social Processes”. Pomimo tych dobrych zbiorów przegląd półek i katalogu wykazał pewne braki podręczników podstawowych, zalecanych w sylabusach. Były jednak uznane podręczniki o takiej samej tematyce, a często nowsze. Z tego może wynikać, że bardziej potrzebna jest poprawa sylabusów niż uzupełnianie zbiorów biblioteki.

Biblioteka wraz z czytelnią jest dostępna dla studentów przez dwa dni w tygodniu (środa oraz sobota). Studenci mogą wypożyczać wszystkie książki dostępne w bibliotece i czytelni. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci stwierdzili, że czas pracy biblioteki jest dostosowany do ich potrzeb. W czytelni znajduje się 10 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu. Komputery są wyposażone w system obsługi bibliotecznej, w którym skatalogowane są wszystkie zbiory. Ze zbiorów biblioteki studenci mogą korzystać przy pomocy MOL –Optivum KATALOG, który pozwala czytelnikowi znaleźć potrzebną pozycję według różnych kryteriów wyszukiwania.. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci pozytywnie zaopiniowali dostępność potrzebnych pozycji książkowych oraz godziny otwarcia biblioteki.

7.3

Nowy obiekt i dobre wyposażenie nie wymaga pilnych przedsięwzięć rozwojowych. Władze Uczelni wykazują jednak ciągle zainteresowanie utrzymaniem dobrego stanu infrastruktury. Obecnie powinny dołożyć starań, by zbiory biblioteki odpowiadały potrzebom wynikającym z sylabusów, a w razie uruchomienia kształcenia o profilu praktycznym o uzupełnienie posiadanego oprogramowania tak, by studenci mogli za jego pomocą wykonywać możliwie dużo ćwiczeń o charakterze zawodowym. Z rozmów z przedstawicielami władz wynika, że mają tego świadomość i są przygotowani do realizacji takich zadań.

W ocenie infrastruktury dydaktycznej biorą udział studenci. Ocena infrastruktury uczelni przez studentów ma charakter sformalizowany i jest elementem ankiety oceniającej dla studentów WWSSE w Środzie Wielkopolskiej. Co roku studenci wypełniają ankietę, w której znajdują się pytania dotyczące działalności biblioteki, bufetu, sieci Wi-Fi oraz ogólnej satysfakcji z bazy lokalowej uczelni. W ankiecie jest również miejsce na dodatkowe uwagi sugestie studentów. Ankieta oceniająca w formie papierowej jest wypełniana przez wszystkich studentów WWSSE. Wyniki są analizowane przez prorektora ds. dydaktycznych i przedstawiane studentom oraz Radzie Wydziału. Studenci mogą również zgłaszać ewentualne uwagi do pracowników administracyjnych lub do Władz uczelni. Dodatkowo podczas spotkań Prorektora ds. dydaktycznych z Samorządem Studenckim omawiane są kwestie dotyczące bazy dydaktycznej i naukowej oraz funkcjonowania biblioteki. W razie zaistnienia problemu uczelnia podejmuje działania celem jego naprawy. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci przyznali, że dostrzegają zmiany w infrastrukturze wynikające z ich sugestii, przykładem jest bufet, który został zmieniony po interwencji studentów. Studenci podkreślili również, że są bardzo zadowoleni z infrastruktury uczelni, która w pełni jest dostosowana do ich potrzeb i umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Dużą zaletą Uczelni jest posiadanie obiektu znakomicie dostosowanego do potrzeb naukowych i dydaktycznych.

Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych dostosowane są do potrzeb studentów wizytowanego kierunku. Jednostka zapewnia studentom kierunku *ekonomia* możliwość korzystania z infrastruktury uczelni poza godzinami zajęć, a także dostęp do zasobów bibliotecznych i informacyjnych. Budynki, w których odbywają się zajęcia dydaktyczne są w pełni dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Także pod względem socjalnym obiekt jest bez zarzutu. Biblioteka uczelni dysponuje odpowiednimi dla kierunku *ekonomia* zbiorami, przy czym wskazania dotyczące literatury w kilku przedmiotach nie uwzględniają właściwych i aktualnych pozycji znajdujących się w zbiorach biblioteki. Uczelnia umożliwia studentom ocenę infrastruktury w sposób sformalizowany, w postaci corocznych ankiet. Studenci mogą również zgłaszać zastrzeżenia dotyczące infrastruktury w sposób niesformalizowany.

Dobre praktyki

- Do dyspozycji studentów jest pokój studencki wyposażony w kąpielnię socjalną oraz zamknięte szafki z przeznaczeniem na dokumentację procesu kształcenia.

Zalecenia

Zapewnić zgodność między zasobami biblioteki a wskazywaną literaturą w sylabusach

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia

- 8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia
- 8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1. W Wielkopolskiej Wyższej Szkole Społeczno-Ekonomicznej w Środzie Wielkopolskiej wdrożony został system opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej dla studentów. Wydział zapewnia studentom wsparcie dydaktyczne udzielane przez nauczycieli akademickich. Studenci kierunku *ekonomia* mają możliwość odbywania konsultacji z nauczycielami akademickimi podczas wyznaczonych dyżurów oraz za pośrednictwem poczty elektronicznej. W opinii studentów dostępność nauczycieli akademickich jest dostosowana do ich potrzeb. Studenci mają dostęp do dodatkowych materiałów dydaktycznych i pomocy naukowych. Nauczyciele akademicy udostępniają studentom materiały za pośrednictwem poczty elektronicznej oraz poprzez stronę internetową uczelni. Dodatkowo na uczelni funkcjonuje wirtualna platforma e-student (portal.wwsse.pl), za pośrednictwem której nauczyciele akademicy mogą kontaktować się ze studentami. Osoby obecne na spotkaniu z zespołem oceniającym wyraziły pozytywne opinie dotyczące wsparcia dydaktycznego udzielanego przez nauczycieli akademickich. Niezbędne informacje o przedmiotach znajdują się w kartach przedmiotów, które zawierają wymagania wstępne, cele kształcenia, efekty kształcenia, treści programowe, metody nauczania, środki dydaktyczne, metody oceniania, formy zaliczenia przedmiotu, literaturę przedmiotu, kryteria oceny oraz opis pracy własnej studenta. Nauczyciele akademicy prezentują ich treść podczas pierwszych zajęć. Dodatkowo są one dostępne w bibliotece. Na kierunku *ekonomia* kryteria oceniania w opinii studentów są zrozumiałe i przejrzyste. Studenci są zadowoleni z podejścia nauczycieli akademickich do

zajęć oraz z obowiązującego sposobu oceniania. Opiekę dydaktyczną sprawuje również Prorektor ds. dydaktycznych, który poprzez indywidualne i grupowe spotkania ze studentami poznaje ich potrzeby i oczekiwania. Studenci obecni na spotkaniu z zespołem oceniającym stwierdzili, że otrzymują rzeczywiste wsparcie, zarówno od nauczycieli akademickich jak i od Prorektora ds. dydaktycznych.

Wszystkich niezbędnych informacji w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym udziela studentom dziekanat. W opinii studentów osoby pracujące w dziekanacie Wielkopolskiej Wyższej Szkole Społeczno-Ekonomicznej w Środzie Wielkopolskiej mają odpowiedni zakres wiedzy związanej z procesem kształcenia oraz efektywnie rozwiązują wszystkie ich problemy związane z tokiem studiów. Dziekanat czynny jest również w ciągu tygodnia, dzięki czemu studenci mają możliwość załatwienia wielu spraw w dni wolne od zajęć. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci pozytywnie ocenili pracowników dziekanatu. Dodatkowo każda grupa posiada swojego starostę, który pełni funkcję pośrednika w kontakcie pomiędzy dziekanatem, Władzami Uczelni i studentami. Studenci większość spraw i problemów zgłaszają za pośrednictwem starosty, w ich opinii taki system jest efektywny i odpowiada ich potrzebom.

Co roku Uczelnia przeprowadza „Ankiętę oceniającą dla studentów WWSSE w Środzie Wielkopolskiej”. W ankiecie studenci oceniają nauczycieli akademickich, pracowników administracyjnych uczelni oraz infrastrukturę. Prorektor ds. dydaktycznych analizuje wyniki ankiet i prowadzi rozmowy z nauczycielami akademickimi w celu poprawy jakości zajęć dydaktycznych. Studenci przyznali, że zdarzyły się przypadki zmian nauczycieli akademickich wynikające z ocen studentów oraz zmiany pracowników dziekanatu, którzy nieodpowiednio wykonywali swoje obowiązki. Wyniki ankiet są podawane do wiadomości Samorządu Studenckiego oraz starostów grup. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci przyznali, że chcieliby mieć dostęp do zagregowanych wyników ankiet.

W ramach wsparcia materialnego studenci mogą wnioskować o przyznanie wszystkich świadczeń wskazanych w art. 173 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Przyznawaniem stypendiów zajmują się komisja stypendialna, w której znajdują się przedstawiciele studentów. Wszystkich niezbędnych informacji związanych z pomocą materialną udzielają pracownicy dziekanatu. Dyżury są dostosowane do potrzeb studentów. Osoby obecne na spotkaniu z zespołem oceniającym pozytywnie zaopiniowały system przyznawania pomocy materialnej i dostępność osób odpowiedzialnych za proces przyznawania stypendiów. System pomocy materialnej oferowany studentom jest racjonalny i przejrzysty oraz nie występują opóźnienia w wypłacie świadczeń dla studentów wizytowanego kierunku. Dodatkowo studenci mogą uzyskać stypendium Rektora ze środków własnych Uczelni, w formie 50% zniżki w opłatach za studia. Stypendium ze środków własnych otrzymują studenci, którzy równocześnie studiują z inną osobą z rodziny oraz osoby studiujące na dwóch specjalnościach lub na dwóch kierunkach. Ze względu na specyfikę studentów WWSSE pomoc materialna jest niezwykle istotna dla studentów, dla niektórych osób jest to jedyna szansa na podjęcie studiów. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci przyznali, że system stypendialny jest dla nich ogromną motywacją do osiągnięcia lepszych wyników w nauce.

Wydział wspiera studentów w kontaktach z otoczeniem społecznym i gospodarczym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy. Na Wydziale funkcjonuje Biuro Karier, które zajmuje się gromadzeniem ofert pracy i praktyk dla studentów. Biuro prowadzi również indywidualne konsultacje dla studentów w zakresie kształtowania ścieżki kariery. Studenci kierunku *ekonomia* uczestniczą w obowiązkowych praktykach. Czas trwania studenckich praktyk zawodowych na studiach pierwszego stopnia wynosi 3 tygodni. Za nadzór nad organizacją i przebiegiem praktyk odpowiada opiekun praktyk. Warto zaznaczyć, że studenci kierunku *ekonomia* w WWSSE w Środzie Wielkopolskiej w większości pracują w zawodzie związanym z kierunkiem kształcenia już w czasie studiów. Większość studentów zalicza praktykę poprzez

uznanie wykonywanej pracy zawodowej na poczet praktyk studenckich. Uczelnia wspiera również studentów w poszukiwaniu miejsca praktyk. Studenci podczas spotkania z zespołem oceniającym stwierdzili, że praktyka zawodowa spełnia ich oczekiwania, a proces organizacji praktyk działa poprawnie.

W Wielkopolskiej Wyższej Szkole Społeczno-Ekonomicznej w Środzie Wielkopolskiej osobami odpowiedzialnymi za wsparcie studentów z niepełnosprawnościami są pracownicy dziekanatu oraz Prorektor ds. dydaktyki. Na kierunku *ekonomia* studiuje obecnie 9 osób z niepełnosprawnością. Uczelnia dostosowuje program i plan studiów do potrzeb studenta z niepełnosprawnością. Studenci mają również możliwość alternatywnych zaliczeń poszczególnych przedmiotów, w przypadku gdy niepełnosprawność uniemożliwia weryfikację założonych efektów kształcenia w sposób określony w karcie przedmiotu. Student z niepełnosprawnością może również wnioskować o włączenie do udziału w zajęciach osób trzecich lub też wnioskować o pozwolenia na zastosowanie dodatkowych urządzeń technicznych umożliwiających mu pełny udział w zajęciach. Zgodnie z regulaminem pomocy materialnej studenci posiadający orzeczenie o niepełnosprawności mogą otrzymać stypendium specjalne dla osób z niepełnosprawnościami. Wielkopolska Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna w Środzie Wielkopolskiej nie bada problemów i potrzeb osób z niepełnosprawnościami w sposób systemowy i sformalizowany. Badanie potrzeb takich studentów odbywa się w sposób niesformalizowany w postaci nieformalnych rozmów. Ewentualne problemy osoby z niepełnosprawnościami mogą zgłaszać do Prorektora ds. dydaktycznych. Uczelnia na bieżąco reaguje na sugestie studentów i dostosowuje metody wsparcia do indywidualnych potrzeb danego studenta.

Na Wydziale Ekonomicznym nie funkcjonują koła naukowe, przyczyną takiego stanu rzeczy jest brak zainteresowania ze strony studentów. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci przyznali, że nie są zainteresowani dodatkową aktywnością w kołach naukowych ze względu na pracę zawodową i brak czasu. Studenci kierunku *ekonomia* co do zasady nie uczestniczą w badaniach naukowych. Zdarzyły się pojedyncze przypadki, w których studenci pomagali nauczycielom akademickim w gromadzeniu informacji do badania. Osoby obecne na spotkaniu z zespołem oceniającym przyznały, że nie są zainteresowane uczestnictwem w badaniach naukowych.

W WWSSE w Środzie Wielkopolskiej funkcjonuje Samorząd Studencki. Przedstawiciele Samorządu obecni na spotkaniu z zespołem oceniającym przyznali, że mają zapewnione odpowiednie wsparcie ze strony Władz uczelni. We wszystkich sprawach członkowie Samorządu mogą liczyć na wsparcie Prorektora ds. dydaktyki oraz pracowników dziekanatu. Członkowie Rady Samorządu podczas spotkania z zespołem oceniającym, przyznali, że nie realizują projektów o charakterze integracyjnym oraz rozrywkowym, ponieważ studenci nie są zainteresowani udziałem w tego typu wydarzeniach.

8.2.

Skuteczność systemu wsparcia dydaktycznego oraz administracyjnego dla studentów jest systematycznie badana. Odbywa się to pośrednio poprzez ankiety studenckie, w których opinie dotyczące kadry akademickiej, prowadzonych zajęć, kadry wspierającej oraz warunków studiowania, w tym infrastruktury dydaktycznej są podstawą oceny skuteczności i rozwoju systemu wsparcia dydaktycznego i zawodowego studentów. Przykłady zmiany prowadzących jak i dostosowanie działalności Biura Karier do potrzeb studentów w zakresie wchodzenia w rynek pracy oraz objęcie wsparciem osoby niepełnosprawne, wprowadzenie zniżek za opłaty czesnego potwierdzają rozwój systemu wsparcia studentów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

System opieki dydaktycznej i materialnej jest dostosowany do potrzeb studentów Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Społeczno-Ekonomicznej w Środzie Wielkopolskiej. Studenci mogą liczyć na wsparcie dydaktyczne ze strony nauczycieli akademickich. Niezbędne wsparcie związane z tokiem studiów studenci otrzymują od pracowników dziekanatu oraz Prorektora ds. dydaktyki. W WWSSE funkcjonuje wirtualna platforma e-student, która umożliwia załatwianie spraw związanych z tokiem studiów za pośrednictwem Internetu. Skuteczność systemu wsparcia dydaktycznego oraz administracyjnego dla studentów jest systematycznie badana w ramach ankiety oceniającej dla studentów WWSSE w Środzie Wielkopolskiej. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci przyznali, że dostrzegają zmiany na uczelni wynikające z wypełniania ankiet. Studenci stwierdzili również, że chcieliby mieć dostęp do zagregowanych wyników ankiet. Na uczelni funkcjonuje efektywny system pomocy materialnej. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci przyznali, że system stypendialny jest dla nich ogromną motywacją do osiągania lepszych wyników w nauce. W WWSSE w Środzie Wielkopolskiej funkcjonuje Biuro Karier, które wspiera studentów w kontaktach z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Uczelnia pomaga im w znalezieniu miejsca praktyk oraz udostępnia oferty pracy. Władze Wydziału wspierają Samorząd Studencki. Członkowie Samorządu mogą liczyć na wsparcie merytoryczne oraz finansowe. Jednostka zapewnia studentom z niepełnosprawnościami wsparcie dydaktyczne i materialne. Władze uczelni podchodzą indywidualnie do każdego studenta z niepełnosprawnością i odpowiednio dostosowują plan studiów oraz program kształcenia do potrzeb takiej osoby. Na Wydziale ekonomicznym nie funkcjonują koła naukowe, studenci nie prowadzą również badań naukowych, przyczyną takiego stanu rzeczy jest brak zainteresowania z ich strony. Uczelnia dostosowuje stosowane metody wsparcia do potrzeb studentów.

Dobre praktyki

- Studenci mogą uzyskać stypendium Rektora ze środków własnych uczelni, w formie 50% zniżki w opłatach za studia.

Zalecenia

- Zaleca się udostępnienie studentom za pośrednictwem strony internetowej zagregowanych wyników ankiety oceniającej dla studentów dotyczących wsparcia dydaktycznego oraz obsługi administracyjnej WWSSE w Środzie Wielkopolskiej.

-Prowadzenie systematycznej, kompleksowej oceny systemu wsparcia studentów w celu jego rozwoju

5.Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Zalecenie	Charakterystyka działań doskonalących oraz ocena ich skuteczności
Umowa student – uczelnia wymaga istotnej modyfikacji, gdyż Uczelnia nie ma prawa narzucać studentom, którzy chcą rozwiązać umowę przymusu studiowania do końca semestru oraz nie powinna pobierać za ten okres opłat;	dokonano zmiany wzoru umowy uczelnia- student zgodnie z zaleceniem
Uczelnia powinna wprowadzić do współpracy międzynarodowej	nawiązanie współpracy z Międzynarodowym Ekonomiczno- Humanistycznym Uniwersytetem im.

wymianę studentów. W procesie dydaktycznym brak jest elementów umiędzynarodowienia; Brak danych na temat udziału pracodawców w kształtowaniu koncepcji kształcenia;	Akademika Stepana Demiańczuka w Równem (Ukraina); wprowadzenie systemu wsparcia i organizacja cyklicznych spotkań poświęconych tematyce związanej z możliwością wyjazdu studentów; konsultacje koncepcji kształcenia przez władze uczelni
Biblioteka powinna wprowadzić prenumeratę czasopism o profilu ekonomicznym; W czytelni nie ma żadnego czasopisma z obszaru ekonomii. Podobnie brakuje specjalistycznych gazet codziennych;	dokonywanie bieżących zakupów czasopism związanych z naukami ekonomicznymi
Senat Uczelni nie wypełnił obowiązku wynikającego z art. 169 ust. 2 ustawy i nie podjął w ustawowym terminie (tj. do 31 maja roku poprzedzającego rok akademicki) uchwały w sprawie zasad rekrutacji na rok akademicki 2010/2011. Uchwała ta została dopiero podjęta w dnia 14 stycznia 2010 r.; system rekrutacji nie przewiduje żadnych kryteriów selekcji kandydatów co nie sprzyja jakości kształcenia; Uchwały Senatu są niekompletne ponieważ brak jest w nich podstaw prawnych oraz informacji od kiedy one obowiązują;	uchwalanie zasad rekrutacji zgodnie z przepisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym; <u>Uchwały są podejmowane w odpowiednim terminie.</u> system rekrutacji kandydatów na studia I i II stopnia nie przewiduje selekcji kandydatów pod kątem weryfikacji efektów kształcenia; wprowadzenie do uchwał Senatu podstawy prawnej oraz daty obowiązywania uchwały
Brak dwóch sylabusów, nie opracowano sylabusów osobno do ćwiczeń i wykładów z danego przedmiotu, w większości sylabusów nie określa się nabywanych umiejętności oraz kształtowanych postaw przewidzianych w ramach studiowania przedmiotu, poza wyjątkami nie są podawane wymagania wstępne, w wielu przypadkach forma zajęć jest błędnie utożsamiana z metodami dydaktycznymi, w kilku przypadkach podawano zbyt obszerny wykaz pozycji literatury podstawowej. Sylabus z ekonometrii wymaga	wdrożenie w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia kompleksowego przeglądu programu kształcenia, w tym kart przedmiotów

uzupełnienia o treści z zakresu badań operacyjnych; W Raporcie samooceny oraz w sylabusach nie zamieszczono informacji na temat sposobu organizacji pracy własnej studenta i kryteriów jej oceny. Uczelnia w trakcie wizytacji nie przedłożyła również przykładów prac potwierdzających realizację godzin pracy własnej studenta;	
problemem organizacji studiów jest brak grup ćwiczeniowych, co oznacza, że poza lektorem i przedmiotem Technologie informacyjne – ćwiczenia są realizowane w grupach wykładowych. Praktyka ta obniża jakość kształcenia i ogranicza możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia w zakresie umiejętności. W kilku przypadkach doszło też do nadmiernej koncentracji zajęć w jednym dniu z danego przedmiotu; Skorygowanie metod dydaktycznych poprzez utożsamienie z formą prowadzenia zajęć;	w toku wizytacji uzyskano informację, iż wprowadzono podział studentów na grupy (max. do 30 osób), jednakże nie przedłożono dokumentacji potwierdzającej uregulowanie wielkości grup studenckich; weryfikacja planu zajęć w ramach cyklicznego przeglądu i wyeliminowanie kumulacji zajęć w wielogodzinne bloki; zidentyfikowano nietrafnie dobrane metody dydaktyczne oraz niespójność stosowanych metod podczas zajęć ze wskazanymi w sylabusie przedmiotu
system gromadzenia prac egzaminacyjnych i zaliczeniowych wymaga dopracowania	określenie i przestrzeganie w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zasad gromadzenia i przechowywania prac przejściowych
Nie wszystkie osoby wliczone do minimum spełniają warunek określony w § 8 ust. 3 ww. rozporządzenia, tj. prowadzą osobiście na kierunku „ekonomia”, co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych (pracownicy samodzielni) oraz co najmniej 90 godzin (doktorzy);	w wyniku corocznego przeglądu i oceny jakości kadry sprawdzeniu podlegają warunki rozporządzenia MNiSW, dotyczące spełnienia wymagań formalnych przez osoby stanowiące minimum kadrowe

W ocenie Zespołu PKA wizytowana jednostka na ogół dostosowała się do zaleceń z ostatniej oceny PKA.